

Lähi-idästä kotoisin olevien maahanmuuttajien näkemyksiä suomalaisesta perhekulttuuri- rista

Lähi-idän perhekulttuurin erityispiirteet

Katriina Kreula 2100180

Karina Pae 2100193

OPINNÄYTETYÖ

Toukokuu 2022

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen YAMK-tutkinto

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Terveiden edistämisen YAMK-tutkinto

KREULA, KATRIINA & PAE, KARINA:

Lähi-idästä kotoisin olevien maahanmuuttajien näkemyksiä suomalaisesta perhekulttuurista

Lähi-idän perhekulttuurin erityispiirteet

Opinnäytetyö 61 sivua, joista liitteitä 9 sivua

Toukokuu 2022

Tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia näkemyksiä Lähi-idästä kotoisin olevilla maahanmuuttajilla on suomalaisesta perhekulttuurista, ja mitkä ovat Lähi-idän perhekulttuurin erityispiirteet. Tavoitteena oli saada tutkimustuloksia hyödynnettäviksi perheiden, yhteisöjen ja yksilöiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja maahanmuuttajien kotouttamisessa.

Keskeisimmät käsitteet olivat Lähi-itä, monikulttuurisuus, perhekulttuuri ja hyvinvointi. Tutkimusmenetelmä oli laadullinen. Tutkimusaineisto kerättiin kahdella toista yksilöllisellä puolistrukturoidulla, nauhoitetulla teemahaastattelulla. Haastateltavat rekrytoitiin Lähi-idästä kotoisin olevien yhteyshenkilöiden välityksellä lumipallo-otannalla. Tutkimusaineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tulokset osoittavat suomalaisen perhekulttuurin vahvuuksiksi sukupuolten välisen tasa-arvon, ohjaavan lastenkasvatuksen, hyvät koulutusmahdollisuudet ja yhteiskunnan edut lapsiperheille sekä kehittämiskohteiksi lasten liian varhaisen itsenäistymisen, vähäisen yhteisöllisyyden ja vanhusten kohtelun. Lähi-idän perhekulttuurin erityispiirteitä ovat tulosten mukaan selkeät sukupuoliroolit, naisen asemaan liittyvät rajoitteet, vahva yhteisöllisyys, lastenkasvatus ilman erityistä suunnittelua ja vanhempien ihmisten korkea arvostus.

Johtopäätöksinä terveyden edistämisen näkökulmasta on tärkeää edistää yhteisöllisyyttä, sukupuolten välistä tasa-arvoa erityisesti naisen asemaan liittyen, lasten säännöllistä elämänrytmiä, tietoisuutta suomalaisesta lainsäädännöstä ja asioida tarvittaessa vaitiolovelvollisen ammattitulkinnan välityksellä Lähi-idästä kotoisin olevien maahanmuuttajien kanssa työskennellessä. Jatkotutkimusaiheeksi ehdotetaan Lähi-idästä kotoisin olevien naisten itsenäisyyden ja kodin ulkopuolella yhteiskuntaan osallistumisen edistämistä.

Asiasanat: Lähi-itä, monikulttuurisuus, perhekulttuuri ja hyvinvointi.

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Master`s Degree Program in Health

KREULA, KATRIINA & PAE, KARINA:
Middle Eastern Immigrants` Views of Finnish Family Culture
Special Characteristics of Middle Eastern Family Culture

Master's thesis 61 pages, appendices 9 pages
May 2022

The purpose was to find out what kind of views Middle Eastern immigrants have on Finnish family culture and what are special characteristics of Middle Eastern family culture. The aim was to gather research outcomes to be used in health promotion of families, communities and individuals and in the integration of immigrants.

Key words were Middle East, multiculturalism, family culture and well-being. The study was qualitative in nature and based on twelve individual semi-structured thematic interviews which were recorded. The interviewees were recruited through contact persons from the Middle East with snowball sampling. The research material was analysed by inductive content analysis.

The results show that the good sides of the Finnish family culture were gender equality, guiding upbringing of children, good opportunities for studying and good benefits for families with children from the society and as development targets too early independence of children, low communality and treatment of the elderly. As special characteristics in the Middle Eastern family culture emerge clear roles between the sexes and limitations regarding the status of a woman, strong communality, raising children without special planning and the high appreciation of the elderly.

The study found that from the health promotion point of view it is important to promote communality, gender equality particularly regarding the status of a woman, regular life rhythm of children, awareness of the Finnish legislation and to work with a professional interpreter with obligation of confidentiality if necessary when working with Middle Eastern immigrants. Further studies could give important information of the ways how to promote Middle Eastern women`s independence and participation in society outside home.

Key words: Middle East, multiculturalism, family culture and well-being

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	7
2.1 Käsitteet.....	7
2.2 Suomalainen perhekulttuuri	8
2.3 Lähi-idän perhekulttuuri	10
2.4 Naisen asema Lähi-idässä.....	14
2.5 Perheiden hyvinvoinnin edistäminen.....	18
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TA- VOITE	23
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	24
4.1 Tutkimusmenetelmä.....	24
4.2 Haastateltavat.....	25
4.3 Aineistonkeruu	25
4.4 Tulosten analysointi	26
5 TULOKSET	29
5.1 Näkemykset suomalaisesta perhekulttuurista	29
5.2 Lähi-idän perhekulttuurin erityispiirteet	32
6 POHDINTA	35
6.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	35
6.2 Keskeisten tulosten tarkastelu	37
6.3 Johtopäätökset.....	40
6.4 Oma pohdinta ja jatkotutkimusaiheet.....	43
LÄHTEET	45
LIITTEET	52
Liite 1. Tutkimustiedote	52
Liite 2. Tutkimuslupa	53
Liite 3. Haastattelukysymykset.....	54
Liite 4. Sisällönanalyysitaulukot ala- ja yläluokat	55
Liite 5. Sisällönanalyysin esimerkki tutkimuskysymys 1	58
Liite 6. Sisällönanalyysin esimerkki tutkimuskysymys 2.....	59

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheeseen ”Lähi-idästä kotoisin olevien maahanmuuttajien näkemyksiä suomalaisesta perhekulttuurista. Lähi-idän perhekulttuurin erityispiirteet” päädyttiin, koska tälle on tarvetta sosiaali- ja terveysalalla lisääntyneen monikulttuurisuuden vuoksi. Suomeen on saapunut isoja maahanmuuttajaryhmiä viime vuosina erityisesti Lähi-idästä (Tilastokeskus 2020), he ovat kasvava maahanmuuttajaryhmä Suomessa eikä aihetta ole tutkittu aikaisemmin. Lisäksi aihe kiinnosti opinnäytetyöntekijöitä aiheeseen liittyvien tähänastisten opintojen ja työkokemuksen vuoksi. Tässä opinnäytetyössä Lähi-idästä kotoisin olevalla maahanmuuttajalla tarkoitetaan jossakin Lähi-idän maassa syntynyttä sekä ainakin osan lapsuudestaan tai nuoruudestaan kasvanutta, Suomeen muuttanutta henkilöä.

Tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia näkemyksiä Lähi-idästä kotoisin olevilla maahanmuuttajilla on suomalaisesta perhekulttuurista, ja mitkä ovat Lähi-idän perhekulttuurin erityispiirteet. Tavoitteena oli saada tutkimustuloksia hyödynnettäviksi perheiden, yhteisöjen ja yksilöiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja maahanmuuttajien kotouttamisessa klinisen asiakastyön, kehittämisen, kouluttamisen ja johtamisen tasoilla.

Tutkimuskysymykset: 1. Minkälaisia näkemyksiä Lähi-idästä kotoisin olevilla maahanmuuttajilla on suomalaisesta perhekulttuurista? 2. Mitkä ovat Lähi-idän perhekulttuurin erityispiirteet? Keskeisimmät käsitteet ovat Lähi-itä, monikulttuurisuus, perhekulttuuri ja hyvinvointi. Tutkimusmenetelmä oli laadullinen. Luotettavuuden lisäämiseksi ja liitteiden määrän rajaamiseksi liitteinä on kummankin tutkimuskysymyksen ala- ja yläluokkataulukot, joiden lisäksi esitellään kummastakin tutkimuskysymyksestä yksi tutkimusaineistossa eniten esille tullut yläluokka omissa taulukoissaan koko sisällönanalyysiprosessin osalta alkuperäisilmäsuista yläluokkiin.

Islam on maailman toiseksi suurin uskonto (Knuuti 2021) ja suurin osa Lähi-idän maista on islamia suurimpana uskontokuntana tunnustavia muslimimaita, joissa islam ohjaa perhekulttuuria erityisesti naisen aseman ja perheen perustamisen osilta vahvasti (Islamopas 2000-2022), mikä tuli selkeästi esille myös tehdyissä

haastatteluissa. Lähi-idässä on muitakin uskontoja, esimerkiksi juutalaisuus ja kristinusko, mutta niiden vaikutus perhekuulttuuriin ei ole suurimmassa osassa kyseisistä maista yhtä vahva kuin islamin, ja uskonnoilla on myös yhteisiä piirteitä (Akar & Tuori 2013), joten aiheen rajaamiseksi niitä ei käsitellä tarkemmin. Kaikissa maissa ja kulttuureissa sukupuoli määrittää naisilla miehiä enemmän heidän roolejaan ja valinnanmahdollisuuksiaan elämässään, erityisesti patriarkaalisemmissa yhteiskunnissa (Pakaslahti & Huttunen 2010, 139), ja Lähi-idässä naisen asemaan liittyy runsaasti erityispiirteitä. Näistä syistä tämän opinnäytetyön teoriaosuus painottuu Lähi-idän osalta vahvasti juuri näihin näkökulmiin käsitellen naisen asemaa Lähi-idässä erikseen.

Alun perin Iranissa syntynyt ja sieltä 16-vuotiaana Suomeen muuttanut, syntyperäisten afganistanilaisten vanhempien tytär, terveydenhoitaja Eva Tawasoli on tuonut esille kunniaväkivallan ongelmaa, joka on yleistä Lähi-idästä kotoisin olevissa yhteisöissä Suomessa. Hän kertoo, että jotkut saattavat olla yhteisön kanssa eri linjoilla, mutta eri mieltä olemista on haasteellista tuoda esille. Veljien tehtävänä on valvoa siskoja. Tawasoli korostaa, että erityisesti terveydenhuollossa kunniaväkivaltaa tulisi kartoittaa keskustelemalla asiakkaan kanssa kahdestaan eikä tulkki saa koskaan olla perheenjäsen. (Mäkinen 2019).

Maahanmuuttajien osuus lastensuojelun asiakkuuksissa on myös merkittävä ja maahanmuuttajalasten koulumenestys keskimäärin kantasuomalaisia lapsia heikompi, mitä pyritään korjaamaan mm. kannustamalla maahanmuuttajavanhempia tukemaan lastensa äidinkielen kehitystä. Espoon kaupungilla kehitettiin monikulttuurisen perhesosiaalityön Moniku-toiminta maahanmuuttajaperheiden avuksi näiden asioiden vuoksi. (Vuolteenaho 2019). Lähi-idästä kotoisin olevien maahanmuuttajanaisten työllisyysaste on matalimpia Suomessa (Toivonen 2020) ja heillä on enemmän terveysongelmia kuin muulla väestöllä (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021), joten heihin pitää kiinnittää erityistä huomiota. Suomalainen koulutusjärjestelmä koostuu varhaiskasvatuksesta, esiopetuksesta, peruskoulusta sekä toisen ja korkea-asteen koulutuksista. Oppivelvollisuus koskee 7-17 -vuotiaita lapsia ja nuoria. (Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d.). Maahanmuuttajille tarjotaan peruskouluun ja lukioon valmistavaa opetusta, kotoutumiskoulutusta ja suomen kielen kursseja (Opetushallitus n.d.).

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Keskeisimpien käsitteiden Lähi-itä, monikulttuurisuus, perhekulttuuri ja hyvinvointi perusteella muodostettiin EBSCOhost Academic Search Premierin, Finnan ja PubMedin tietokantojen hakusanoiksi The Middle East, multicul*, family* ja well-being sekä hakulauseet näiden yhdistelmillä. Hakuja tehtiin suomeksi ja englanniksi. Globaalin, Lähi-idän ja Suomen näkökulmista kirjoitetut, tutkimuskysymyksiin parhaiten vastaavat tutkimukset ja aiheeseen parhaiten liittyvien kirjojen sisältö otettiin huomioon. Lähi-idän ja Suomen perhekulttuureissa on merkittäviä eroja, mutta niistä ei ole tehty vertailevaa tutkimusta. Tämä rajoitti teorian tiedon määrää, jota löytyi kuitenkin riittävästi.

2.1 Käsitteet

Lähi-itä on alun perin brittiläinen termi, joka perustuu eurooppalaiseen siirtomaanäkökulmaan Iso-Britannian ja Kaukoidän Intian puolivälissä. Konservatiivisin määritelmä rajaa Lähi-idän Egyptin länsipuolen, Arabian niemimaan Egyptin eteläpuolen ja idässä Iraniin ulottuviin maihin. Pakistanin voidaan myös katsoa kuuluvan Lähi-itään mm. Afganistaniin liittyvien maasuhteiden vuoksi. Laajempi määritelmä koskisi myös ainakin kaikkia Pohjois-Afrikan maita, jotka ovat arabiiliiton jäseniä. Muitakin lähimaita voidaan laskea mukaan laajemmissa määritelmissä. (Lähi-itä: maantiede, historia, politiikka 2019). Lähi-itä on ainoa paikka maailmassa, jossa kolme maanosaa – Eurooppa, Aasia ja Afrikka – kohtaavat ja yhtyvät historiallisessa ja kulttuurisessa mielessä. Se kattaa eri politiikat, uskonnot, lahkot, kielet, murteet, luokat, kulttuurit, alakulttuurit ja etniset ryhmät. (Al Ghafari 2019). Valitsimme rajaukseksi konservatiivisimman määritelmän mukaiset maat, koska Suomessa asuu enemmän juuri näistä maista alun perin kotoisin olevia ihmisiä kuin Pohjois-Afrikan maista opinnäytetyön riittävän laajuuden ja rajaamisen turvaamiseksi.

Monikulttuurisuus on ilmiö, jossa joukko eri etnisistä-, kieli- ja kulttuuriryhmistä, uskontokunnista, kansallisuuksista ja maista tulevia ihmisiä elää yhdessä sa-

massa yhteiskunnassa. Käsitteeseen liittyy myös ajatus moninaisuuden hyväksymisestä. (Monikulttuuriset perheet n.d.; Ojala 2021). Monikulttuurisuuden määritelmä ei ole täysin yksiselitteinen, mutta sillä voidaan tarkoittaa myös avoimuutta moninaisuutta kohtaan (Leppävuori 2015).

Perhekulttuuri muodostuu jokaisen yhteiskunnan perusrakenteesta perheestä, jossa ihminen saa jäsenyyttä ja yhteenkuuluvuuteen tunnetta, taloudellista tukea, hoivaa, koulutusta ja sosiaalistamista, sekä kulttuurista, joka eroaa arvoiltaan, käytökseltään ja ideoiltaan muista kulttuureista. Kulttuuritaustasta riippuen yksilölliset käsitykset voivat tulkita perheen käsitettä eri tavoilla. (Arias & Punyanunt-Carter 2017). Kulttuuri on dynaaminen, sujuva, jatkuvasti muuttuva ja monimutkainen voima yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen elämässä. Kulttuuria opitaan, jaetaan ja siirretään sukupolvelta toiselle ja se näkyy ryhmässä arvoissa, normeissa, käytännöissä, merkitysjärjestelmissä, elämäntavoissa ja muissa sosiaalisissa säännönmukaisuuksissa. (Huff, Kline & Peterson 2015, 4). Jokaisella on omaa perhehistoriaa, joka on täynnä jaettuja, merkitseviä keskeisiä askeleita sisältäviä kokemuksia perheen kehityksessä. Nämä ovat ratkaisevia perheen sopeutumiseen ja selviytymiseen. (Ferring 2017).

Hyvinvointi voi koostua terveydestä, materiaalisesta hyvinvoinnista ja koetusta hyvinvoinnista tai elämänlaadusta (Teppo 2015). Opinnäytetyössä painotettiin erityisesti koettua hyvinvointia ja elämänlaatua, koska siinä tutkittiin Lähi-idästä kotoisin olevien maahanmuuttajien näkemyksiä suomalaisesta perhekulttuurista ja Lähi-idän perhekulttuurin erityispiirteitä, joista haluttiin saada mahdollisimman laaja kokonaiskuva. Tutkinto-ohjelman terveyden edistämisen suuntautumisen vuoksi asioita tarkastellaan myöhemmin opinnäytetyössä erityisesti terveyden edistämisen näkökulmasta.

2.2 Suomalainen perhekulttuuri

Suomalainen perhekäsitys on useita muita maita rajatumpi. Suomessa perheeksi määritellään ydinperhe eli vanhemmat ja lapset. (InfoFinland 2021). Perhe tarkoittaa yhdessä asuvia avio- tai avopareja, parisuhteensa rekisteröineitä ja heidän mahdollisia lapsiaan sekä yhtä vanhempaa ja lasta tai lapsia (Tilastokeskus

2021). Perheen aikuiset voivat olla vastakkaista tai samaa sukupuolta (Helve 2019, 103). Suomessa korostuu myös yksilökeskeisyys, jolloin perheen vaikutus yksilön elämään on keskimäärin pienempi kuin yhteisökeskeisessä kulttuurissa (Ruotsala 2006, 82-83). Ensisynnyttäjien keski-ikä on noussut (Tilastokeskus 2017) ja yhä useampi elää yksin (Tilastokeskus 2021).

Tasa-arvoisuus suomalaisissa perheissä näkyy useissa asioissa. Kummatkin vanhemmat huolehtivat lapsista, tekevät kotitöitä ja hoitavat perhesuhteita. Suomessa äidin työssä käynti on yleistä. Lapset näkevät kasvaessaan, että töissä käyvät vanhemmat jakavat kotitöitä. Kummallakin vanhemmalla on elatusvelvollisuus lapsistaan ja toisistaan Suomen lain mukaisesti. Perheenjäsenten elatusvelvollisuus ei ulotu muihin sukulaisiin, kuten aikuisiin sisaruksiin, isovanhemmin tai muihin yksityishenkilöihin. (Helve 2021, 103–104). Suomalainen perhepolitiikka on edistänyt tasa-arvoisuutta perheissä. Sukupuolten välisessä tasa-arvossa Suomi katsotaan kansainvälisesti esimerkilliseksi maaksi, jossa yhteiskunta tukee miesten ja naisten työllisyyttä perhevapaajärjestelmällä ja varhaiskasvatuksella. (Salmi & Närvi 2017).

Suomessa yhteiskunta tukee lapsiperheitä taloudellisesti. Äitiysavustus, lapsilisä, asumistuki, toimeentulotuki ja elatustuki ovat mahdollisen taloudellisen tuen muotoja lapsiperheille Suomessa. Äitiysvapaa ja äitiysraha, vanhempainvapaa ja vanhempainraha, isyysvapaa ja isyysraha ja hoitovapaat ovat osa perhevapaajärjestelmää, joka mahdollistaa lasten hoitamisen itse sekä tasa-arvoisia ehtoja lasten hoitamiseksi kummallekin vanhemmalle. Lapsiperheiden käytettävissä on erilaisia vaihtoehtoja pienten lasten hoidon järjestämiseksi, kuten päivähoito ja esiopetus, yksityisen hoidon tuki, lasten kotihoidon tuki, osittainen hoitoraha sekä aamu- ja iltapäivätoiminta. Lapsiperheille on laajat sosiaali- ja terveyspalvelut. Vammaisille lapsille ja heidän perheilleen annetaan erityispalveluja ja tukitoimia. Lastensuojelu voi auttaa erilaisissa lapsiperheiden ongelmatilanteissa. (Kansaneläkelaitos 2022; Sosiaali- ja terveysministeriö 2013).

Vanhustenhoito on Suomessa yhteiskunnan vastuulla. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa vanhuspalveluiden kehittämisestä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2022). Suomessa vanhukset haluavat usein asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Ikäihmisille tarjotaan esimerkiksi aterian- ja siivouspalveluita,

vaatehuoltoa, kauppa- ja muita asiointipalveluita sekä kotisairaanhoidoa, josta saa apua sairauksien hoitoon ja kuntoutukseen. (Hynynen & Mäntylä 2020; Suomi.fi 2022).

Suomessa perinteisesti perheen, suvun ja ystävien kesken vietettäviä perhekulttuuriin liittyviä seremonioita ovat häät, ristiäiset ja rippijuhlat (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2022). Muista juhlista erityisesti joulua on pidetty perhekeskeisenä juhlana. Useat suomalaiset arvot ja perinteet ovat peräisin kristinuskosta. (Uskonnot Suomessa 2007). Suomessa yksilöllinen uskonnollisuus ja maallistuminen ovat yleistyneet yhteisöllisen uskonnollisuuden sijaan (Salomäki 2019).

2.3 Lähi-idän perhekulttuuri

Lähi-idässä perhekeskeisyys korostuu länsimaita enemmän ja mies päättää perheen asioista erityisesti kodin ulkopuolella tyypillisesti naista enemmän (Müller & Tranchant 2019). Lähi-idässä nainen voi joutua usein miessukulaisensa kunnia-
väkivallan uhriksi, jos hän ei noudata naisille määritellyjä kunnia-
käsitteitä (Stiller 2021). Muslimit eivät yleensä ole alasti muiden kuin aviopuolisoidensa seurassa, välttävät julkista imettämistä ja toivovat intiimialueidensa hoidosta vastaavan terveydenhuollon ammattilaisen olevan samaa sukupuolta kanssaan. Syyriassa ja Turkissa on kuitenkin hieman suomalaista saunaa vastaavia hammam-kylpylöitä. (Brusila 2008, 83).

Islam pitää seksuaalista nautintoa hyvänä, mutta hyväksyy seksuaalisuuden toteuttamisen miehille vapaammin kuin naisille (Ahvenainen 2014, 256-269), joiden on erityisen tärkeää olla koskemattomia mennessään naimisiin (Eltahawy 2015, 109). Lähi-idässä lapsiavioliitot, moniavioisuus ja naisten peittävä pukeutuminen ovat yleisiä ilmiöitä (Ahvenainen 2014, 252-269), naisten paljastavaa pukeutumista pidetään moraalisesti arveluttavana ja se yhdistetään heidän näkökulmastaan helposti siveettömyyteen (Eltahawy 2015, 80). Homoseksuaalisuuden toteuttaminen on yleensä kriminalisoitu. Seksuaalikasvatus on usein puutteellista, minkä vuoksi seksuaalisuuteen liittyy helposti virheellisiä uskomuksia, kuukauti-

set saattavat tulla tytölle yllätyksenä eikä esimerkiksi suunnittele mattomilta raskauksilta ja sukupuolitaudeilta ole riittävästi valmiuksia suojautua. (Brusila 2008, 91-93).

Vastakkaiset sukupuolet erotellaan yleensä eri tiloihin keskenään, elleivät he ole sukua toisilleen. Samaa sukupuolta olevien fyysinen läheisyys ja koskettaminen ilman eroottista latausta esimerkiksi ystävien kesken on kuitenkin yleistä. Henkilökohtaisista asioista, esimerkiksi seksuaalisuudesta, puhutaan usein samaa sukupuolta olevien ystävien kesken, muttei välttämättä puolison kanssa, ainakaan yhtä paljon. (Brusila 2008, 81).

Kunniaväkivalta on erityisesti maahanmuuttajien keskuudessa esiintyvä perheen ja suvun piirissä tapahtuva, suurimmassa osassa tapauksista naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivallan muoto, jonka tarkoituksena on perheen tai suvun kunnian palauttaminen ja maineen puhdistaminen yhteisön normien tai yksilön sääntöjen rikkomisen seurauksena. Lähisuku saattaa tukea, kannustaa ja avustaa kunnia-
väkivallan tekijää. Kunniaväkivalta voi olla sekä fyysistä että psyykkistä ja ilmetä esimerkiksi pakkoavioliiton uhkana, kontrollointina, yhteisön ulkopuolelle sulke-
misena ja äärimmäisessä muodossaan kunniamurhana. Naisten sukuelinten sil-
pomisen voidaan myös katsoa kuuluvan kunnia-
väkivaltaan, joka on lisääntynyt Suomessa viime vuosina. (Poliisi 2022; Stiller 2021).

Suomalaiset naiset ovat myös joutuneet kokemaan kunnia-
väkivaltaa parisuhteis-
saan ulkomaalaistaustaisten miesten kanssa. Ulkomaalaistaustaiset pojat ja mie-
het saattavat myös joutua kunnia-
väkivallan uhreiksi esimerkiksi homoseksuaali-
suuden vuoksi. Suomessa kasvaneet maahanmuuttajataustaiset nuoret voivat
joutua kokemaan kunnia-
väkivaltaa eläessään kahden erilaisen kulttuurin vaiku-
tusten alaisina. (Poliisi 2022). Poliisi Kristiina Komulainen kertoi Ruben Stiller -
ohjelman Kunnian hinta -jaksossa Yle Areenassa kunnia-
väkivaltaa tutkiessaan
suurimman osan asiakkaistaan olevan kotoisin Afganistanista ja Irakista, joista
on tullut paljon maahanmuuttajia Suomeen (Stiller 2021).

Serkusten väliset avioliitot ovat hyvin yleisiä Lähi-idässä ja niiden esiintyvyys
vaihtelee eri maiden välillä. Niitä on perusteltu esimerkiksi siten, että tällöin nai-
nen jo tuntee sulhasen perheen ja avioliittoon liittyvät taloudelliset neuvottelut

ovat helpompia suvun keskuudessa toteutettuina. Nuorempi sukupolvi Lähi-itään kuuluvissa Persianlahden maissa on kuitenkin alkanut kyseenalaistaa serkusten välisiä avioliittoja suvun painostuksen ja voimakkaamman puuttumisen sekä mahdollisten tulevien lasten perinnöllisten sairauksien kohonneen riskin vuoksi. (Reuters 2012).

Lähi-idässä on ollut perinteenä hoitaa synnytykset naisten kesken, mutta myös Lähi-idästä kotoisin olevat ja muut muslimimiehet ovat yleensä mukana synnytyksissä niiden tapahtuessa Suomessa. Lähi-idässä synnyttäneelle naiselle tarjotaan yleensä lämmintä teetä tai maitoa. Synnyttänyt äiti lepää yleensä kotona sukulaisten avustamana synnytyksen jälkeen 40 päivää, jolloin myös yhdyntöjä vältetään jälkivuodon, samoin kuin kuukautisten, aikana. (Brusila 2008, 95-96).

Islam suosittelee vahvasti äitejä imettämään lapsiaan kahden vuoden ikään asti, jos isät näin haluavat (Islamopas 2000-2022; Koraani 2:233), mikä on myös Maailman terveysjärjestö WHO:n imetyssuosituksen mukaista (WHO 2021). Muslimiperheen lapselle ei saisi antaa kenenkään toisen äidin rintamaitoa, sillä saman äidin rintamaitoa saaneet lasketaan juridisesti sisaruksiksi. (Brusila 2008, 96; IslamGuiden.com 2001). Yhdistyneissä Arabiemiirikunnissa säädettiin vuonna 2014 laki, joka velvoittaa äidit imettämään lapsiaan kahden vuoden ikään asti mahdollisia terveydellisiä esteitä lukuun ottamatta. Jos tämä ei toteudu, isällä on aviomiehenä oikeus haastaa vaimonsa äitinä oikeuteen. (The Guardian 2014).

Vanhemmat osallistuvat aktiivisesti lasten avioliitoista sopimiseen sekä isovanhempina lastenlastensa hoitoon ja kasvatukseen. Jordaniassa on ihmetelty, miten suomalaiset äidit hoitavat lapsen synnyttyä alusta asti kaiken itse ilman omien äitiensä tai muiden sukulaisnaistensa apua. Arabikulttuurissa naisen arvostus lisääntyy hänen tullessaan äidiksi. Poikia on pidetty perinteisesti tyttöjä toivotumpina lapsina heihin yhdistetyn paremman taloudellisen turvan vuoksi. Äiti hoitaa perinteisesti kodin ja lapset, kun taas isä hoitaa enemmän perheen kodin ulkopuolisia asioita ja usein päättää perheen asioista lopulta äitiä enemmän. Vanhempia ihmisiä arvostetaan kovasti ja perheyhteisö huolehtii heistä aktiivisesti. (Ruotsala 2006, 29, 83-86).

Lasten odotetaan aikuistuttuaan huolehtivan ikääntyneistä vanhemmistaan, poikien talouden ja tyttöjen hoivan osalta (Ruotsala 2006, 80). Lähi-idässä on yleistä, että aikuiset lapset perheineen asuvat vanhempiansa kanssa ja muutenkin laajennetun perhekäsityksen mukaisesti (Kuosmanen 2012). Islam kannustaa lapsia pitämään huolta vanhemmistaan (Islamopas 200-2022; Koraani 31:14). Erityisesti tämä koskee perheen poikia (IslamGuiden.com 2001).

Lähi-idässä lastenkasvatukseen suhtaudutaan huolettomasti ilman, että sitä suunnitellaan etukäteen eikä se ole niin tarkkaa ja yksityiskohtaista kuin Suomessa. Lapsilla ei ole esimerkiksi erityisen säännöllisiä, sopiviksi katsottuja nukkumaanmenoajoja. Arabiäidit ovat ihmetelleet, miksi suomalaiset äidit juttelevat vauvoilleen, sillä heillä se ei ole tapana. Lapsia ei myöskään opeteta leikkimään leluilla tai leikkimään mielikuvitusleikkejä ja arabiäidit keskittyvät enemmän lasten perustarpeisiin huolehtimalla niistä myös isompien lasten puolesta sen sijaan, että lapsia kannustettaisiin oppimaan huolehtimaan niistä itse kasvaessaan isommiksi. Arabiäidit ovat ihmetelleet, miten suomalaiset äidit saavat pienetkin lapset kuuntelemaan, mitä he heille lukevat. Suomalaisessa perhekulttuurissa lastenkasvatus on keskustelelevampaa, kun Lähi-idän perhekulttuurissa siinä hyödynnetään enemmän fyysistä kurittamista. Äidit valmistavat ruuat kotona ja valmisruokia vältetään. (Ruotsala 2006, 12-13, 80, 145).

Naisten koulutustason parannuttua naisten itsenäisyys ja päätösvalmius omassa elämässään on lisääntynyt, mikä on auttanut yksilöllisten valintojen tekemisessä myös äitiyteen liittyen, nostanut naisten osuutta työelämässä ja parantanut samalla myös tyttölasten arvostusta. Perhekulttuurin voidaan katsoa näin länsimaalaistuneen. Kummassakin perhekulttuurissa on vahvuutensa ja kehittämiskohteensa, joista voidaan oppia puolin ja toisin. (Ruotsala 2006, 56).

Lähi-idässä yksi merkittävimmistä perheen, suvun ja ystävien kesken vietettävistä seremonioista on muslimien id-al-fitr -juhlaan päättyvä paastokuukausi Ramadan, jonka aikana juominen, syöminen ja seksuaalinen kanssakäyminen ovat kiellettyjä auringonnousun ja -laskun välisenä aikana (Laakso 2022). Newroz on kurdien 21.03 vietettävä uudenvuodenjuhla ja yksi heidän merkittävimmistä juhlistaan (Pakkanen 2021). Muslimit juhliivat lapsen syntymää nimenannolla

yleensä seitsemän päivän iässä, jolloin suku ja lapset kokoontuvat lapsen vanhempien kotiin, jossa luetaan kappaleita Koraanista, ympärileikkaamalla poikalapset ja ajelemalla hiukset poikalapsen päästä seitsemän, neljäntoista tai kahdenkymmenen päivän iässä (Islamopas 2000-2022). Läheisen kuollessa sukulaiset ja ystävät kokoontuvat edesmenneen kotiin lohduttamaan hänen perhettään, mutta voimakkaita tunteenpurkauksia pyritään välttämään merkiksi Allahin tahdon hyväksymisestä. Vainajan kanssa samaa sukupuolta oleva läheinen pesee vainajan. Muslimeilla on tavoitteena vainajan hautaaminen mahdollisimman nopeasti ja toiveena omat hautausmaat tarkkojen hautaussäännöstensä vuoksi. (Abdel-Ghani 2013, 99-103; Islamopas 2000-2022).

2.4 Naisen asema Lähi-idässä

Naisten oikeuksia rajoitettiin tarkasti Turkissa vuoteen 1923 asti, jolloin luovuttiin islamilaisesta laista Turkista tullessa tasavalta (Ulusoy, Swigart & Erdemir 2011). Nuorella iällä solmitun avioliiton, raskauden ja näihin liittyvien terveysriskien sekä parisuhdeväkivallan välisiä mahdollisia yhteyksiä tutkittiin Turkin Itä-Anatoliassa haastatteleamalla 1 569 16-72 -vuotiasta taustaltaan monikulttuurista naista. Fyysisiä ja psyykkisiä oireita esiintyi sitä enemmän, mitä nuorempana nainen oli solminut avioliiton ja tullut äidiksi eikä parisuhdeväkivalta juurikaan vaikuttanut näihin. (Sezgin & Punamäki 2019).

Lapsiavioliittojen määrän lasku Lähi-idässä 25 vuoden ajan on pysähtynyt viimeisten kymmenen vuoden aikana, mikä johtuu todennäköisesti alueen epävakaudesta. Noin 1/5 nuorista naisista oli ollut naimisissa 18-vuotiaasta asti ja 1/25 15-vuotiaasta asti. Alueen maiden välillä on suuria eroja, mutta lapsiavioliittojen määrä on korkea Jemenissä (32 %), Irakissa (24 %) ja Egyptissä (17 %). (Mason 2021). Koronapandemia, köyhyys, pakolaisuus ja tehottomat lait ovat lisänneet tyttöjen riskiä joutua lapsiavioliittoihin ja lyhytaikaisiin avioliittoihin, joihin tyttöjen vanhemmat suostuvat kriisitilanteissa rahapulan vuoksi. Tämä altistaa tyttöjä seksuaaliselle kaltoin kohtelulle, koulutuksen puutteelle ja vähentää heidän hyvän tulevaisuutensa mahdollisuuksia. Esimerkiksi Egyptiin matkustaa ulkomalaisia miehiä lyhytaikaisia avioliittoja varten ja Irakissa uskonnolliset lyhyet avioliitot tapahtuvat usein vanhempien miesten kanssa. (Maailma.net 2021).

Vuonna 2013 julkaistussa tutkimuksessa ”Amerikkaan muuttaneiden iranilaisten naisten käsityksiä seksuaalisuudestaan ja sukupuolirooleistaan Iranin kulttuuri-kokemuksen ja akkulturaation vaikutuksella” naisten kokemuksia kulttuurin vaikutuksesta seksuaalisuuteensa ja sukupuolirooleihinsa verrattiin heidän huomioiduksiin miespuolisten perheenjäsenten itsenäisyydestä. Naiset toivoivat tasa-arvoista elämää, mutta seksuaalisuuteen viittaavaan käytökseen suhteuduttiin kielteisesti, mikä sai heidät tuntemaan häpeää ja syyllisyyttä. (Rashidian, Hussain & Minichiello 2013). Italiassa ja USA:ssa tehdyn tutkimuksen mukaan uskonnollisuus oli voimakkaasti yhteydessä naisiin kohdistuvan seksismin ja raiskausmyytin hyväksymiseen, kun koulutus korreloi vain raiskausmyytin hyväksymiseen ja uskonnollisuutta vähemmän (Francesca & Schatz-Stevens 2019).

Muslimimaissa seksuaalisiksi tulkittavat viestit ovat länsimaita laajempia. Seksuaalisuuteen viittaaviksi voidaan tulkita kaikki toisilleen vieraiden miesten ja naisten väliset kontaktit, esimerkiksi katsekontakti ja kättely, joskus jopa naisen tuoksu ja ääni. Miesten ja naisten välinen ilmapiiri on saattanut olla näiden vuoksi joskus hyvinkin erotisoitunut, mikä on voinut johtaa seksuaaliseen häirintään esimerkiksi ruuhkaisilla paikoilla. (Brusila 2008, 81-82). Naisten seksuaalinen häirintä on Lähi-idässä hyvin yleistä ja se on saanut naiset rajoittamaan liikkumistaan. Eniten seksuaalista häirintää on todettu esiintyvän Egyptissä. (Eltahawy 2015, 76-79). Tätä on pyritty ratkaisemaan sijoittamalla miehet ja naiset eri tiloihin, mikä on kuitenkin saattanut tarkoituksensa vastaisesti lisätä jännitteitä ennestään. Musliminaisen joutuessa turvautumaan mieslääkäriin voidaan aviomiehen tai toisen naisen läsnäolo katsoa suotavaksi. (Brusila 2008, 81-82).

Lähi-idässä tehdään pienissä määrin tyttöjen ympärileikkauksia, joiden tarkoituksena on kontrolloida naisen seksuaalisuutta. Eniten tyttöjen ympärileikkauksia tehdään muslimimaissa. Tyttöjen ympärileikkauksia tehdään muslimien lisäksi myös kristittyjen keskuudessa ainakin Afrikassa ja se on islamia vanhempi perinne. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022). Islamista on kuitenkin löydettävissä tyttöjen ympärileikkausta puoltavia lausuntoja esimerkiksi haditheista, jotka ovat islamin suullista perimätietoa, vaikka sitä ei mainita Koraanissa. Haditheissa todetaan mm. ympärileikkauksen olevan pakollinen miehelle ja kunniallinen naiselle sekä profeetta Muhammedin kertoneen, että pieni ympärileikkaus on parempi naiselle ja tekee hänestä miehellekin haluttavamman. Islam on kuitenkin

vaikuttanut tyttöjen ympärileikkauksen radikaalimpien muotojen vähenemiseen, koska vain lievimmän ympärileikkaustyyppin on katsottu olevan islamin opetuksen mukaista. Näin esimerkiksi useat imaamit ovat perustelleet tyttöjen ympärileikkauksen lievimmän muodon hyväksyttävyyttä, mutta laajempien muotojen olevan islamiin kuulumatonta silpomista. (Hakeem 2011.)

Lähi-idässä esiintyy seksuaalista kaksinaismoraalia. Miehet saattavat harrastaa seksiä ennen avioliittoa, mutta silti edellyttää morsiantensa olevan koskemattomia. (Brusila 2008, 91). Miehellä saa olla neljä vaimoa, mutta naisella vain yksi mies. Muslimimies voi avioitua myös naisen kanssa, joka ei ole muslimi, mutta nainen saa avioitua vain muslimimiehen kanssa. Miehen on myös helpompaa saada avioero kuin naisen. (Ahvenainen 2014, 252-269). Vaimon tulee suostua seksuaaliseen kanssakäymiseen miehensä kanssa aina tämän niin halutessa. (Ahvenainen 2014, 259; Koraani 2:223).

Prostituutiota ei esiinny virallisesti, mutta sitä peitellään esimerkiksi Iranissa esiintyvillä suunnitelluilla lyhytaikaisilla avioliitoilla, jotka saattavat kestää vain pari tuntia. Prostituoituiksi päätyvät yleensä raskaaksi tai raiskatuksi tulleet naimattomat naiset, joiden mahdollisuudet avioliittoon ovat pienet. Osa prostituoiduista suostuu vain anaali- ja suuseksiin säilyttääkseen neitsyytensä ja täten avioliittokelpoisuutensa. (Brusila 2008, 91).

Lähi-idässä raiskauksen määritelmä on kapea, sillä se katsotaan lähinnä pakotetuksi emätin-penis -yhdyntäksi. Islamilainen laki määrää raiskauksesta ankaran rangaistuksen, joka on kaikista ankarin, jos raiskauksen uhri oli neitsyt ennen raiskausta. Naiselta edellytetään raiskaukselleen neljää todistajaa. Raiskauksista ei täten juurikaan rangaista, vaan naista saatetaan syyllistää raiskauksesta mm. miehen halut herättäneellä käytöksellä tai pukeutumisella sekä sukunsa häpäisemisestä. Esimerkiksi Saudi-Arabian laki määrää, että raiskaajana toiminut mies voi hyvittää tekonsa rangaistuksen välttämiseksi menemällä naimisiin raiskaamansa naisen kanssa ja naista helposti painostetaan tähän. (Brusila 2008, 92).

Naisiin kohdistuva seksuaalinen väkivalta on hyvin yleistä aseellisissa konflikteissa. Naisen seksuaalista koskemattomuutta avioliittoon asti pidetään Lähi-

idässä hyvin tärkeänä ja raiskaukset ovat tabu, sillä seksuaalirikoksen uhria pidetään yhteisön silmissä helposti liattuna. Yhteisössä voidaan helposti ajatella, ettei seksuaalirikoksen uhriksi joutunut nainen ole enää naimakelpoinen ja ettei hän täten enää pääse naimisiin. Raiskatuille naisille on tarjottu mahdollisuuksia koskemattomuutta keinotekoisesti jäljitteleviin korjausleikkauksiin esimerkiksi pakolaisleireillä. Tuoreena esimerkkinä tästä ovat Isisin jesidinaisiin kohdistamat seksuaalirikokset. (Murad 2017, 295-296). Irakilaiset sotilaat kohdistivat joukko-raiskauksia tyttöihin ja nuoriin naisiin hyökätessään Kuwaitiin vuonna 1990, mikä koettiin seksuaalirikosten uhrien ja heidän perheidensä keskuudessa erityisen häpeälliseksi asiaksi, josta oli vaikea puhua (Sasson 1991, 75).

Useissa Lähi-idän maissa on voimassa lainsäädäntö, jossa raiskaaja voi välttää tuomion menemällä naimisiin raiskaamansa uhrin kanssa. Lain puolustajat ovat perustelleet näkökantaansa raiskauksen uhrin kunnian suojelemisella. Egypti luopui tästä laista vuonna 1994 ja Marokko vuonna 2014. Jordania ja Libanon ilmoittivat vuonna 2017 halustaan luopua kyseisestä laista. Naisten oikeuksia puolustavat aktivistit ovat ajaneet lain kumoamista vuosia. (Zidan 2017).

Islamin mukaan mies saa varoittaa itseään tottelematonta vaimoaan välttämällä häntä vuoteessa ja lyömällä häntä, mutta jos vaimo sen jälkeen tottelee miestä, mies ei saa enää lyödä häntä. Perinnönjaossa naisella on oikeus vain puoleen miehen saamasta perinnöstä ja naisen todistus on puolet miehen todistuksen arvosta. (Ahvenainen 2014, 256, 258; Koraani 2:282, 4:11, 4:34).

Nykyään naiset ovat Lähi-idässä yhä koulutetumpia ja heidän tyypilliset työpaikkansa ovat muuttuneet. Aikaisemmin naisten osuutta työvoimassa ei arvostettu riittävästi ja kulttuuriset ja uskonnolliset arvot pitivät heidät talouden marginaalissa. Työllisyyden kautta naiset ovat saaneet enemmän vapauksia ja valtaa hallita kotitaloutta, mikä edistää lasten hyvinvointia. (Beitler & Martinez 2010). Naisten työllisyys on kuitenkin pysynyt samalla matalalla 20%:n tasolla viimeisten 20 vuoden aikana ja se on huomattavasti alle maailman keskiarvon. Hedelmällisyysluvut ovat laskeneet jatkuvasti vuosina 1970-2000, kuudesta ja puolesta lapsesta alle kolmeen lapseen naista kohti. (Majbouri 2020).

Lähi-idässä yhteiskuntien kehitys ja lainsäädäntö ovat olleet ensisijaisesti miesten päätettävissä. Viime vuosina naisten asemassa on tapahtunut edistystä Lähi-idässä, esimerkiksi naisten ajo-oikeus sekä oikeudet äänestää ja asettua ehdolle vaaleissa Saudi-Arabiassa. Naisten yhteiskunnallista osallistumista on edistetty kiintiöillä viime vuosina Algeriassa, Marokossa ja Tunisiassa. Jordaniassa on 15 naisen kiintiö 130-paikkaiseen parlamenttiin. Naiset ovat onnistuneet myös ylittämään kiintiöitä valituiksi tulleiden määrissä. (Changemaker 2017).

2.5 Perheiden hyvinvoinnin edistäminen

Terveyttä pidetään yleensä osana kokonaisvaltaista hyvinvointia, jonka edistämisessä pitää ottaa huomioon asiakkaan hoitoon hakeutumiseen ja onnistumiseen vaikuttavat lähtökohdat, esimerkiksi kielitaito sekä koulutus- ja kulttuuritausta. Luku- ja kirjoitustaidottomalla, pakolaisena tai turvapaikanhakijana maahan saapuneella maahanmuuttajalla on erilaiset tarpeet kuin kielitaitoisella, opiskelu- tai työperäisellä tai perhesuhteiden vuoksi tulleella maahanmuuttajalla. Kulttuuri vaikuttaa terveystietoisuuteen ja -kokemuksiin. (Pakaslahti & Huttunen 2010, 21, 135-136).

Terveyden edistäminen on haastava tavoite, joka saattaa monille tuntua suoraviivaiselta, loogiselta ja erittäin tieteelliseltä. Tämä prosessi ei kuitenkaan aina ole sitä, miltä näyttää. On monia erilaisia tapoja ennakoita, ymmärtää ja lähestyä terveyttä ja sairausprosesseja eri kulttuuristen ja etnisten ryhmien välillä, joihin terveydenhuollon ammattilaisten on tutustuttava paremmin. Kulttuurierot voivat muodostaa merkittäviä esteitä tehokkaalle terveyden edistämiseksi. Tämä pätee erityisesti silloin, kun terveydenhuollon ammattilaiset jättävät huomiotta, tulkitsevat väärin, ajattelevat stereotyyppisesti tai eivät muuten onnistu kohtaamisissa sellaisten ihmisten kanssa, joita saatetaan pitää erilaisina kuin he itse arvioinnissa, sen suunnittelussa ja interventioissa. (Huff, Kline & Peterson 2015, 6–7).

Maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden on kansainvälisissä tutkimuksissa todettu terveydentilaansa ja tarpeeseensa nähden hakeutuvan hoitoon harvemmin,

joutuvan odottamaan pidempään hoitoon pääsemistä, saavan heikkomuotoisempaa hoitoa ja jäävän jopa kokonaan ilman hoitoa useammin kuin kantaväestön. Syyt näihin eivät aina riipu yksilöstä itsestään. (Pakaslahti & Huttunen 2010, 147).

Etnisten yhteisöjen myönteiset ja kielteiset hoito- tai viranomaiskokemukset voivat joko lisätä tai vähentää luottamusta auttavia tahoja kohtaan. Sosiaali- ja terveysalalla on myös todettu esiintyvän esimerkiksi maahanmuuttajataustaisiin asiakkaisiin kohdistuvaa piilosyrjintää- ja rasismia, mikä voi vähentää hoitoon hakeutumista ja lopulta lisätä kustannuksia. (Pakaslahti & Huttunen 2010, 148).

Syrjinnän ja rasismin kokemukset ovat aina terveysriski ja täten ne heikentävät hyvinvointia. Erityisesti lapsena koettuina syrjintä ja rasismi ovat psyykkisesti erityisen haitallisia ja voivat vaikuttaa koulumenestykseen vaikuttaen aikuisikään asti. Suomessa maahanmuuttajat kokevat väkivaltaa kaksi kertaa enemmän kuin kantaväestö. (Pakaslahti & Huttunen 2010, 142-143).

Perhe on maahanmuuttajan tärkein sosiaalinen voimavara erityisesti maahanmuuton alkuvaiheessa. Toisaalta kuitenkin yksinhuoltajaäitien perheitä on ollut esimerkiksi somalin-, venäjän- ja vietnaminkielisissä perheissä perinteisesti paljon, jopa kantaväestöä enemmän. Maahanmuutto vaikuttaa myös perheen sisäisiin, sukupolvien välisiin perhesuhteisiin. Lapsi tai nuori oppii usein uuden kotimaan kielen vanhempiaan nopeammin, mikä voi heikentää vanhempien auktoriteettiasemaa. Maahanmuuttajaperheen isän työttömyys ja muut mahdolliset muutokset perheroolissa voivat olla riski hänen hyvinvoinnilleen. Parisuhdeväkivalta on ongelma sekä kantasuomalaisilla että maahanmuuttajien keskuudessa. Maahanmuuttajanaisilla on usein erityisen korkea kynnys hakea apua parisuhdeväkivaltaan. (Pakaslahti & Huttunen 2010, 140-141).

Perhekeskeisyys vähentää koettua masennusta, stressiä ja yksinäisyyttä sekä parantaa itsetuntoa ja fyysistä terveyttä sitä enemmän, mitä vahvempaa se on (Corona, Campos & Chen 2017). Lähi-idässä perhekeskeisyys korostuu länsimaita enemmän, jolloin perheestä eroon joutuminen voi aiheuttaa voimakkaita psyykkisiä oireita, kuten ahdistusta ja masennusta, joihin ei suoraan vaikuta uudessa kotimaassa asuttu aika (Miller, Hess & Bybee 2017). Eri puolilla länsimaissa asuvien monikulttuuristen perheiden, joissa on alun perin ulkomaalaiset

vanhemmat, aikuiset lapset kokivat perhesuhteet tärkeiksi sekä monikielisuuden ja -kulttuurisuuden sekoittumista, mutta myös osittain tunnetta toiseudesta ja yhteenkuulumattomuudesta (Čeginskas 2016). Integraatiossa maahanmuuttajat saavat säilyttää omaa kieltään ja kulttuuriaan esimerkiksi kotonaan eettisyyden ja Suomen lain sallimissa rajoissa samalla sopeutuen ja osallistuen suomalaiseen yhteiskuntaan (Saukkonen 2016).

Terveyden edistämisen näkökulmasta on tärkeä ottaa huomioon, että Lähi-idässä on edelleen merkittävä lapsiavioliitto-ongelma. Lapsena naimisiin menneillä tytöillä on useita merkittäviä terveyteen ja koulutukseen liittyviä haasteita. Lapsiavioliitto rajoittaa tytön autonomiaa ja vapautta, mikä vaikuttaa merkittävästi tytön terveyteen, lisää riskiä joutua väkivallan uhriksi, hankaloittaa koulutusta ja vaikuttaa negatiivisesti henkiseen hyvinvointiin. (Mason 2021). Suomessa lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa seksuaalista kaltoin kohtelua sekä ei-toivottuja raskauksia pyritään ennaltaehkäisemään seksuaalikasvatuksella esimerkiksi varhaiskasvatuksessa ja kouluissa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021), joillakin paikkakunnilla nuorille tarjottavalla ilmaisella ehkäisyllä (Lius 2021), seksuaalisen kanssakäymisen 16 vuoden suojaikärajalla (Terveyskylä.fi 2017) ja avioliiton 18 vuoden ikärajalla (Finlex 2019).

Fin-Monik 2018–2019 -tutkimus osoitti noin 1/5 Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta kotoisin olevista maahanmuuttajista tuntevan itsensä yksinäisiksi ja kokevan elämänlaatunsa muuta väestöä huonommaksi Suomessa. Unettomuutta, painajaisia, diabetesta, masennusta ja mielenterveysongelmia raportoitiin myös muita useammin. Lisäksi kohderyhmän miehet asuivat useammin yksin (32%) kuin ulkomaalaistaustaiset miehet keskimäärin (22%), mutta yksin asuvien naisten osuus oli selvästi matalampi (12 %). (Kuusio, Seppänen, Jokela & Somersalo 2020).

Mielenterveysongelmat saattavat olla joissakin kulttuureissa niihin liittyvän koe-tun häpeän vuoksi tabuja ja siksi tällaisista kulttuureista tulevien maahanmuuttajien saattaa olla haasteellista niitä tunnistaa ja ottaa puheeksi. Mielenterveysongelmiin saattaa liittyä myös kielellisiä haasteita, sillä kaikissa kulttuureissa ei ole olemassa esimerkiksi masennuksen käsitettä. Ammattitulkkin pitäisi olla sama

koko mielenterveyshoitojakson ajan ja hänen vaitiolovelvollisuuttaan on tärkeää korostaa. (Pakaslahti & Huttunen 2010, 346-347).

Ylipaino ja lihavuus ovat iso, yleinen ongelma Lähi-idässä, erityisesti Persianlahden maissa, joissa ylipainoisten ja lihaviiden ihmisten määrä on tuplaantunut 20 vuodessa. Aikuisiän tyypin 2 diabetes on yleistynyt nopeasti ja jopa puolen arvelaan sairastavan sitä tietämättään. Lisäksi muut liitännäissairaudet ovat yleistyneet nopeasti. Syiksi on arveltu ylellistä elämäntapaa, jossa ruokaa on saatavilla helposti aina ja kaikkialla, liikutaan vähän, tehdään enimmäkseen istumatyötä toimistoissa tietokoneiden äärellä, katsotaan paljon televisiota eivätkä koneilmas-toidut sisätilat kannusta liikkumaan runsaasti ulkona. Lähi-idän kulttuuriin kuuluu vahvasti yhteisöllisyys ja ruokailu isoilla annoksilla yhdessä useita kertoja päivässä, sillä tyypillinen tapa tavata ihmisiä on juuri ruokailun merkeissä. (CNN health 2015).

Ylipaino ja lihavuus ovat merkittäviä terveysongelmia myös Suomessa, jossa vaikuttavat länsimaalaiset elämäntavat sisältäen runsaasti rasva- ja sokeripitoista ruokaa sekä liian vähän liikuntaa. Ylipainon ja lihavuuden ennaltaehkäisyssä sekä hoidossa vastuunsa on esimerkiksi lasten ja nuorten vanhemmilla, yksilöllä, terveydenhuollolla, elintarvikealalla, liikuntatoimella, kouluilla ja varhaiskasvatuksella, järjestöillä sekä päättäjillä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022).

Perhehoitotyössä hoidetaan kaiken ikäisiä ihmisiä vastasyntyneistä ikääntyneisiin perhekeskeisesti. Koko perhe otetaan huomioon terveysriskien ja -ongelmien tunnistamiseksi ja terveyden edistämisen interventioiden löytämiseksi ja käyttöön ottamiseksi yksilön ja perheen hyvinvoinnin edistämiseksi. Perhehoitotyössä hyödynnetään yhteisöllistä lähestymistapaa terveyteen. Näillä keinoilla vahvistetaan terveydenhuollon ammattilaisen ja asiakkaan välistä hoitosuhdetta pitkäaikaisten hoitosuhteiden välityksellä. (Nursing Theory 2020).

Perhekeskeisissä, yhteisöllisissä kulttuureissa perhe ja suku menevät yksilön edelle. Asiakas on osa perhettä ja sukua, jota ilman yksilöä ei ole. Yksilön autonomia korostavan länsimaisen kulttuurin ja yhteisöllisen kulttuurin välille syntyy helposti ristiriitoja esimerkiksi päätettäessä hoidosta tai koskien vaitiolovelvollisuutta. Yhteisöllisissä kulttuureissa perhettä tai sukua ei saa koskaan häpäistä,

jolloin perheen ongelmien ja salaisuuksien kertominen esimerkiksi terveydenhuollon ammattilaiselle tai viranomaiselle saatetaan kokea hylkäämiseen johtavana petoksena. (Pakaslahti & Huttunen 2010, 325-326).

Ihmisillä on tietyt yhtenäiset perusominaisuudet, esimerkiksi perustarpeet, yksilöllinen huomioon ottaminen, kiintyminen ja irti päästäminen sekä kokonaisvaltaisuus (Nursing Theory 2020). Kulttuurierojen huomioon ottaminen on tärkeää, mutta niiden korostaminen voi olla haitallista ihmiset erottavaan kieleen, käytökseen tai muuhun toimintaan liittyvän riskin vuoksi (Ojala 2021).

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TAVOITE

Tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia näkemyksiä Lähi-idästä kotoisin olevilla maahanmuuttajilla on suomalaisesta perhekulttuurista, ja mitkä ovat Lähi-idän perhekulttuurin erityispiirteet.

Tutkimuskysymykset:

1. Minkälaisia näkemyksiä Lähi-idästä kotoisin olevilla maahanmuuttajilla on suomalaisesta perhekulttuurista?
2. Mitkä ovat Lähi-idän perhekulttuurin erityispiirteet?

Tavoitteena oli saada tutkimustuloksia hyödynnettäviksi perheiden, yhteisöjen ja yksilöiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja maahanmuuttajien kotouttamisessa kliinisen asiakastyön, kehittämisen, kouluttamisen ja johtamisen tasoilla.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyössä käytettiin laadullista tutkimusmenetelmää ja aineistokeruumenetelmänä haastattelua. Haastattelukysymykset esitettiin haastateltaviin kuulumattomalla Lähi-idästä kotoisin olevalla maahanmuuttajalla, jonka palautteen perusteella niitä selkeytettiin kielellisesti, mutta ei muutettu sisällöllisesti. Laadullista menetelmää käytetään ymmärtämään ihmisten uskomuksia, kokemuksia, asenteita, käyttäytymistä ja vuorovaikutusta (Pathak, Jena & Kalra 2013). Laadullisen tutkimuksen laajemmissa puitteissa on useita erilaisia lähestymistapoja, joista yhteinen on tavoite ymmärtää, kuvata ja tulkita yksilöiden, ryhmien ja kulttuurien havaitsemia sosiaalisia ilmiöitä. Laadullisen tutkimuksen tekijät rakentavat teoriapohjan tutkimukseen osallistuvilta kerätyistä tiedoista. Tutkijan ja osallistujien välinen vuorovaikutus johtaa aiheen ymmärtämiseen ja käsitteiden luomiseen. Aineiston ensisijaisena tarkoituksena on tuottaa uusia teoreettisia ajatuksia, auttaa kehittämään jo olemassa olevia teorioita tai paljastaa ilmiöiden taustoja, minkä vuoksi on haasteellista ennakoita tutkimuksen suunnittelua. Kerätty aineisto voi olla ristiriidassa tutkijoiden ennakko-oletusten kanssa tai päinvastoin vahvistaa niitä. (Holloway & Galvin 2016, 3–4).

Laadullisessa tutkimuksessa haastatteluita, kyselyitä, havainnointia ja erilaisista dokumenteista kerättyä tietoa tai näiden yhdistelmiä käytetään tyypillisimpinä aineistonkeruumenetelminä. Haastatteluja ja kyselyitä laadullisessa tutkimuksessa käytetään silloin, kun halutaan selvittää ihmisen ajatuksia ja perusteluita tietynlaiselle toiminnalle. Opinnäytetyön aiheesta johtuen haastattelu on tämän opinnäytetyöntekijöiden näkökulmasta joustavuutensa vuoksi paras mahdollinen aineistonkeruumenetelmä. Haastattelussa on mahdollista tarkentaa asioita ja keskustella osallistujien kanssa. Haastatteluihin on mahdollista valita aiheen kannalta sopivimmat osallistujat. (Tuomi & Sarajarvi 2018).

4.2 Haastateltavat

Kohderyhmäksi valittiin Lähi-idästä kotoisin olevat maahanmuuttajat, koska he ovat iso maahanmuuttajaryhmä, jonka osuus on kasvanut Suomessa erityisesti viime vuosina (Tilastokeskus 2020) eikä heitä itseään ole haastateltu aiheesta Suomessa. Haastateltavat rekrytoitiin tutkimustiedotetta eteenpäin jakavien Lähi-idästä kotoisin olevien yhteyshenkilöiden kautta lumipallo-otannalla, joka on harinnanvarainen menettelytapa, jossa tutkimukseen osallistuvat ihmiset auttavat värväämään tuttujen joukosta uusia osallistujia. Tätä menettelytapaa käytetään usein tutkimusryhmissä, joihin on tutkijoille vaikea päästä tai otantakehystä ollessa vaikea määrittää. (Katz 2006). Tämä menetelmä oli tutkimuksen tekijöiden näkökulmasta optimaalinen, koska haluttiin kartoittaa Lähi-idästä kotoisin olevien maahanmuuttajien näkemyksiä suomalaisesta perhekulttuurista ja Lähi-idän perhekulttuurin erityispiirteitä mahdollisimman laajasti, minkä vuoksi tutkimukseen tarvittiin mahdollisimman heterogeeninen ryhmä. Haastateltavien määrä riippui saatavan aineiston laajuudesta ja saturaation saavuttamisen vaiheesta. Tämän tutkimuksen rajoissa arvioitu määrä oli noin 8–14 haastateltavaa ja lopulta haastateltiin 12 haastateltavaa. Haastattelut olivat yksilöllisiä, puolistrukturoituja teemahaastatteluita, jotka kestivät 15-45 minuuttia, keskimäärin puoli tuntia.

Tutkijoista toinen käytti haastateltavista merkintöjä A1-7 ja toinen merkintöjä B1-5. Henkilötietona tässä tutkimuksessa oli vain osallistujan nimi, joka jäi vain tutkimuslupaun ilman sen kirjaamista tutkimusmateriaaliin. Koodiavain merkittiin vain tutkimuslupaun ja haastatteluiden litterointeihin, joiden haltijoita olivat vain tutkimuksen tekijät.

4.3 Aineistonkeruu

Eettisistä syistä ja haastattelun onnistumisen takaamiseksi opinnäytetyöntekijät antoivat osallistujille mahdollisuuden tutustua haastattelun aiheeseen, teemoihin ja kysymyksiin etukäteen, käytännössä tutkimusluvan allekirjoittamisen yhteydessä. Haastattelut olivat yksilöllisiä puolistrukturoituja teemahaastatteluja, joissa edettiin etukäteen valituilla teemoilla ja suuntaa antavilla kysymyksillä. Tar-

vittaessa haastattelijat tarkensivat ja syvensivät kysymyksiä osallistujien vastauksiin perustuen. (Tuomi & Sarajärvi 2018). Haastattelut nauhoitettiin ja sen jälkeen litteroitiin.

Tiainen (2014) ottaa huomioon myös kielenkäytön, jolloin haastattelukysymykset pyritään muotoilemaan niin, että ne ovat mahdollisimman lähellä käyttäjän arkista kieltä. Haastattelukysymykset esitettiin tutkimuksen kohderyhmään kuuluvalla, tutkimukseen osallistumattomalla henkilöllä etukäteen niiden selkeyden varmistamiseksi. Haastattelukielenä olivat suomi ja englanti, jotka eivät olleet haastateltavien äidinkieliä. Tämän vuoksi haastattelukysymykset esitettiin mahdollisimman selkeästi. Haasteluissa pyrittiin luomaan mahdollisimman avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri.

Opinnäytetyö perustuu haastatelluissa kerättyyn aineistoon. Haastattelut suoritettiin opinnäytetyöntekijöiden toimesta. Haastatteluja oli yhteensä kaksitoista. Seitsemän haastattelua tehtiin Microsoft Teams -sovelluksen välityksellä ja viisi kasvotusten nauhoitettuina haastateltavien valintojen mukaisesti. Tutkimusaineistona oli litteroitu haastatteluaineisto. Haastattelut nauhoitettiin ääninauhurilla ja litteroitiin word-tiedostolle niin, ettei ulkopuolisilla ollut pääsyä niihin. Litteroitua aineistoa oli yhteensä tasan kolmekymmentä sivua fonttikoolla 12 ja rivivälillä 1,5.

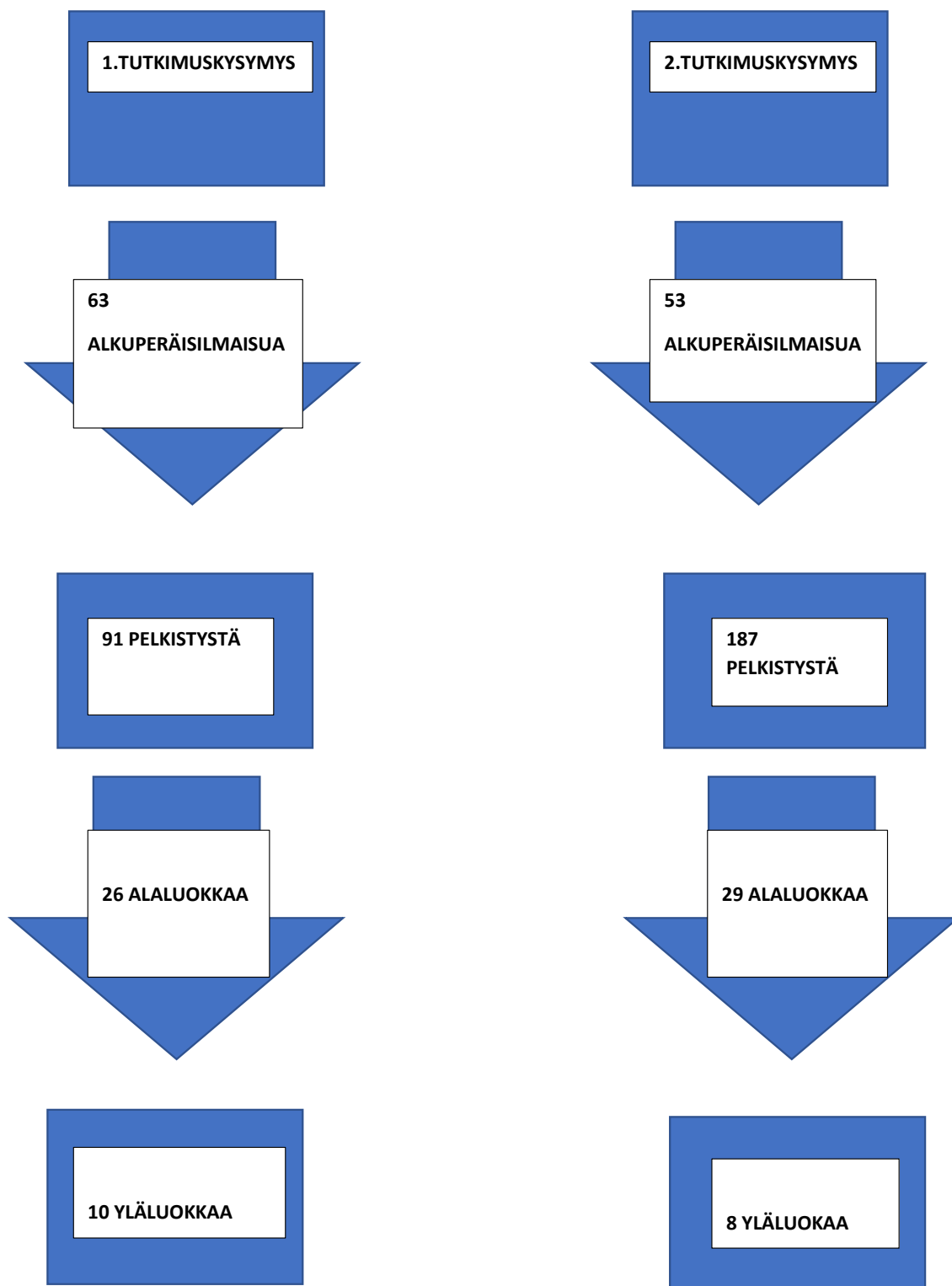
4.4 Tulosten analysointi

Yksilöllisissä teemahaastatelluissa kerätty tutkimusaineisto analysoitiin aineistolähteisellä sisällönanalyysillä, jonka tarkoituksena oli muodostaa selkeä sanallinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysiä käytettiin tutkimusaineiston saattamiseksi tiiviiseen ja selkeään muotoon säilyttäen sen sisältö. Laadullisen aineiston analysoinnin tarkoituksena on lisätä tietoarvoa, koska hajanaisista aineistoista yritetään tuottaa selkeää ja yhtenäistä tietoa tutkittavasta ilmiöstä luottettavien johtopäätösten mahdollistamiseksi. (Tuomi & Sarajärvi 2018).

Kummatkin opinnäytetyöntekijät perehtyivät tutkimusaineistona toimiviin litteroituihin haastatteluihin lukemalla tekstin läpi useamman kerran, minkä jälkeen tut-

kimuskysymyksiin vastaavat alkuperäisilmaisut eroteltiin eri väreillä, ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta keltaisella ja toisen tutkimuskysymyksen osalta vihreällä värillä. Sen jälkeen alkuperäisilmaisut koottiin kummallekin tutkimuskysymykselle omiin word-taulukoihin. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen sisällönanalysissä on saatu 63 ja toisen 53 alkuperäisilmaisua. Seuraavaksi siirryttiin aineiston pelkistämiseen eli olennaisten alkuperäisilmausten tiivistämisen niin, että keskeinen sanoma säilyi. Sisällönanalysiprosessissa on työstetty 91 ensimmäisen ja 187 toisen tutkimuskysymyksen pelkistystä. Sen jälkeen sisällöllisesti samankaltaiset pelkistykset yhdistettiin ja ryhmiteltiin alaluokkien muodostamiseksi. Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen muodostui 26 ja toiseen 29 alaluokkaa. Ensimmäisen tutkimuskysymykseen 26 alaluokkaa on yhdistetty 10 yläluokan ja toiseen 30 alaluokasta on muodostettu 8 yläluokkaa. Sisällönanalysiprosessissa on muodostunut sisällöltään monipuolisia ja itsenäisiä yläluokkia, joten pääluokkatasolle siirtymistä ei enää katsottu tarpeelliseksi. Kuviossa 1. on esitetty sisällönanalysiprosessi alkuperäisilmaisuista yläluokkiin.

Sisällönanalyysiprosessi

KUVIO 1. Sisällönanalyysiprosessi.

5 TULOKSET

5.1 Näkemykset suomalaisesta perhekulttuurista

KUVIO 2. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen sisällönanalyysin tulokset.

Kuviossa 2. on tuotu esille ensimmäisen tutkimuskysymyksen sisällönanalyysin tulokset. Haastateltavat toivat esille, että suomalainen **yhteiskunta tarjoaa hyviä etuja** eri elämänvaiheissa. Lapsiperheille tarjotaan äitiyspakkaus, vanhempainrahat ja -vapaat sekä varhaiskasvatus, vanhuksille eläkkeet ja vanhustenhoito, jota toteutetaan tyypillisesti kotihoidolla ja palvelutaloissa yhteiskunnan tarjoamana.

”Mielestäni on hyvä, että Suomessa yhteiskunta tukee lapsiperheitä vanhempainvapailta, vanhempainrahoilla, äitiyspakkauksella ja päiväkodeilla.” (A2)

Haastateltavat pitivät hyvänä, että suomalaisilla lapsilla on selkeät rajat ja säännöt. Nukkumaanmeno- ja heräämisajat ovat säännölliset, lastenkasvatus on keskustelemalla ohjaavaa, lapsille ei huudeta eikä heitä kuriteta fyysisesti. Lapsilla ja nuorilla on enemmän mahdollisuuksia koulutuksen ja harrastusten osalta. **Lastenkasvatus ohjaa lapsia itsenäisyyteen** jo varhain ja heillä on vapauksia. Lapset muuttavat liian aikaisin pois vanhempiensa luota. Suomalaisilla ei ole riittävästi aikaa lapsilleen.

Perheen perustaminen suunnitellaan itsenäisesti ja erityisesti itsenäistä puolison valintaa pidettiin vahvuutena Suomessa. Lähipiiri ei osallistu avioliiton suunnitteluun. Suomessa on mahdollisuus tutustua tulevaan aviopuolisoon paremmin pitkällä aikavälillä ennen avioliiton solmimista. Suomessa aviopari on usein asunut yhdessä vuosia ennen avioitumista. Suomalaisten perhesuunnittelu on tarkkaa ja vapaaehtoista lapsettomuutta ihmetellään.

”Suomessa pariskunnan välillä voi tapahtua monia asioita ennen naimisiin menoa.” (B1)

”Olen valitettavasti tavannut suomalaisia, jotka eivät ole kiinnostuneita perheen perustamisesta esimerkiksi ison vastuun vuoksi, vaikka heillä on 3-4 koiraa.” (A2)

Haastateltavien mielestä **suomalaisessa perhekulttuurissa on hyviä puolia**. Erityisen hyvänä pidettiin **tasa-arvoisia sukupuolirooleja**, jotka koettiin edistykseksi **Suomessa**. Haastateltavien mielestä on hyvä, että Suomessa naisilla ja tytöillä on enemmän vapauksia. Taloudellinen vastuu on jaettu miesten ja naisten kesken.

”Suomessa esimerkiksi isä tai veli ei voi kontrolloida naisen elämää, jota myös äiti tukee, kuten meillä. Meillä nainen ei saa olla myöhään ulkona eikä pojalle ole samoja sääntöjä kuin tytölle, se ei ole reilua. Meillä miehellä on kuitenkin enemmän vastuuta ja velvollisuuksia naista kohtaan kuin Suomessa.” (A2)

Haastateltavat toivat esille, että Suomessa jokainen voi itse valita, mille alalle hakeutuu opiskelemaan ja töihin, koska **suomalaisilla on vapautta elämän eri osa-alueilla**. Suomalaista työelämää pidettiin vähemmän hierarkkisena ja vapaana. Suomessa jokaisella on oma elämä eikä muiden ihmisten asioihin puututa herkästi. Suomalaisessa perhekulttuurissa on epäkohteliasta sekaantua muiden perheiden asioihin. **Yhteiskunnan normit ohjaavat ihmisten käytöstä** ilman uskonnon suurempaa vaikutusta suomalaisten elämässä. Haastateltavat kertoivat pitävänsä suomalaisia hiljaisina, epäsosiaalisina ja varautuneita, vaikka poikkeuksiakin löytyy. Suomalaiset eivät hymyile luonnostaan kovin herkästi.

”Suomessa ei hymyillä eikä olla sosiaalisia yhtä paljon kuin meillä, esimerkiksi minulle, jos itse teen niin, eikä olla yhtä avuliaita maahanmuuttajille.” (A6)

Suomalaisten kerrottiin olevan lainkuuliaisia ja päätöksiä pitkään harkitsevia kansalaisia, joiden **korkea koulutustaso edistää korkeaa työmoraalia**. **Suomalaisten suurta alkoholin käyttöä paheksuttiin**, lasten katsottiin muuttavan liian aikaisin pois vanhempiensa luota, yhteisöllisyyden olevan liian vähäistä ja **vanhempien ihmisten kohtaamisen puutteellista**. Suomessa vanhukset annetaan helposti yhteiskunnan hoidettaviksi, heitä auteta riittävästi heidän tarvitessaan apua ja heille väitetään vastaan.

”Suomessa on hyviä vanhainkoteja, mutta en voisi kuvitella laittavani omia vanhempiani vanhainkotiin, lopettaisin työni mielelläni mieluummin, meillä vanhainkoteja ei pidetä hyvinä vaihtoehtoina. Vanhempani ovat kasvattaneet ja käyttäneet aikaa minuun, joten minulla pitää olla aikaa myös heille.” (A4)

5.2 Lähi-idän perhekulttuurin erityispiirteet

Sisällönanalyysin tulokset

KUVIO 3. Toisen tutkimuskysymyksen sisällönanalyysin tulokset.

Kuviossa 3. on tuotu esille toisen tutkimuskysymyksen sisällönanalyysin tulokset. Haastateltavat toivat esille äidin korkean arvon perheessä. **Vanhemmista erityisesti äiti vastaa lastenkasvatuksesta.** Äiti hoitaa kodin ja lapset, isä perheen asiat kodin ulkopuolella. Äitien tekemää tuoretta kotiruokaa arvostetaan. Naisen arvostus lisääntyy huomattavasti äidiksi tulon jälkeen.

Lastenkasvatuksen annetaan tapahtua omalla painollaan ilman erityistä suunnittelua etukäteen ja se keskittyy ensisijaisesti lasten perustarpeisiin. Lapset saavat herätä ja mennä nukkumaan omaan tahtiinsa. Tytöille on enemmän rajoituksia ja sääntöjä kuin pojille. Lapsia kielletään ja rangaistaan ilman, että niitä

perustellaan heille selkeästi. Lastenkasvatus perustuu pitkälti uskoon ja tahtuu ensisijaisesti kotona. Suuret lapsiluvut vähentävät lasten saamaa yksilöllistä huomiota.

Maasta riippuen yhteiskunta tukee lapsiperheitä taloudellisesti korkeintaan niukasti, joten **lastenkasvatuksen taloudellinen puoli on vanhempien vastuulla**. Köyhiä lapsiperheitä ja orpoja lapsia on paljon. Joissakin maissa on paljon lapsia, jotka yrittävät tienata rahaa perheilleen kadulla. Tästä huolimatta perheisiin syntyy paljon lapsia. Perinteisesti lasten määrän on ajateltu määräytyvän Jumalan tahdon mukaan, mutta nykyään lasten määrää on alettu suunnittelemaan enemmän.

Vanhempia arvostetaan paljon perheen keskuudessa, sillä **vanhemmilla on korkea auktoriteetti läheisissä perhesuhteissa**, jotka edistävät hyvinvointia. Lapsi ei saa vastustaa vanhempiaan silloinkaan, kun he kurittavat lasta fyysisesti. Lapset asuvat pidempään vanhempiensa kanssa ja samassa talossa voi asua useampi sukupolvi. **Laajennetun perhekäsityksen mukainen lähipiiri kohtelee vanhuksia arvostavasti**. Vanhusten sanomisia ei saa kyseenalaistaa, vaikka nuoremmat olisivat niistä eri mieltä. Sukulaisten auttaminen on moraalinen velvollisuus.

”Tavallisesti viimeiseen hengenvetoon asti perhe pitää huolta vanhuksista.” (B5)

Haastateltavat kertoivat **perheen perustamisen olevan tarkoin säädeltyä**. Perhe ja suku osallistuu aktiivisesti avioliiton solmimiseen esimerkiksi siten, että vanhemmat etsivät lapselleen sopivaa puolisoa. Jos lapsi on kuitenkin löytänyt sopivan puolison itse, vanhempien pitää silti yleensä hyväksyä avioliiton solmiminen. Avioliitto on tärkeä edellytys perheen perustamiselle, johon kuuluu oletus lastensaannista. Erityisesti naisen koskemattomuus avioliittoon asti on hyvin tärkeää. Naiselle on tarkat käytös- ja pukeutumismääräykset. Naisen katsotaan tarvitsevan aviomiehen suojelua. Adoptioon ja avioeroon, joka vaikeuttaa naisen elämää merkittävästi, suhtaudutaan kriittisesti. Miehen elämään avioerolla ei ole isoa vaikutusta.

"Meillä lastensaanti on elämän jatkumo ja velvollisuus myös yhteiskuntaa kohtaan." (A2)

Uskonto vaikuttaa vahvasti yhteiskunnan normeihin esimerkiksi säätelemällä avioliiton solmimista, avioeroa, lapsilukua, lastenkasvatusta, naisen asemaa ja muuta perhe-elämää. Yhteisö ohjaa vahvasti yksilön elämää. Haastatteluissa tuli esille kunniaväkivallan riski, jos nainen loukkaa perheensä tai sukunsa kunniaa esimerkiksi rikkomalla hänelle asetettuja tarkkoja käytös- ja pukeutumismnormeja. Kouluissa opetetaan lukemaan Koraania. Vieraanvaraisuus on tärkeää. Miesten ja naisten väliset **sukupuolirollit on jaettu selkeästi**. Naisen rooli elämässä on rajattu tarkasti esimerkiksi kotiin, miehen kodin ulkopuolelle. Lapsiavioliittojen ongelma tuotiin myös esille. Tytön ja naisen odotetaan hoitavan kotiaan, lapsiaan, miestänsä, ikääntyneitä vanhempiaan ja lemmikkejään.

"Meillä tytön pitää mennä naimisiin jopa 13-14 -vuotiaana, mutta täällä ei ole niin. Äitini meni naimisiin 14-vuotiaana. Tämä on väärä juttu, ei voi. Suomessa näin ei ole, pitää olla 18-vuotias ja itse haluta, ei voida pakottaa. Se on ihan hyvä." (A1)

6 POHDINTA

6.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Haastateltaville kerrottiin tutkimuksen aihe selkeästi etukäteen, tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista, sen pystyi keskeyttämään milloin vain eivätkä tutkijat yrittäneet vaikuttaa haastateltaviin psyykkisesti tai taloudellisesti. Haastateltaville annettiin kirjallista ja suullista tietoa tutkimuksesta tutkimustiedotteella, heiltä pyydettiin kirjallinen ja suullinen tutkimuslupa eikä heidän henkilöllisyyksiään paljastettu missään tutkimusvaiheessa. Tutkimusmateriaali kerättiin, käsiteltiin ja säilytettiin niin, ettei ketään haastateltavista voitu tunnistaa missään tutkimusvaiheessa. Toinen tutkijoista käytti haastateltavista merkintöjä A1-7 ja toinen merkintöjä B1-5. Haastattelumateriaali hävitettiin opinnäytetyön valmistuttua. Haastattelukielenä olivat suomi ja englanti eikä tulkkeja käytetty.

Tietoinen tutkimussuostumus on eettisen tutkimuksen keskeinen käsite. Osallistujille annettiin selkeää tietoa siitä, mitä tutkimuksen osallistuminen tarkoittaa, ja mahdollisuus päättää, halusivatko he osallistua vai eivät. Erityisesti osallistujat saivat tietää, mitä tutkittiin ja miksi, tutkimustulosten käsittelyn, mitä liittyy heidän tutkimukseen osallistumiseensa sekä anonymiteetin ja luottamuksellisuuden. Potentiaalisille tutkimukseen osallistujille annettiin tieto, että heillä ei ole velvollisuutta osallistua ja he voivat vetäytyä tutkimuksesta sen jokaisessa vaiheessa. (Wiles 2013, 25–40).

Tutkimuksen luottamuksellisuus tarkoitti, että yksilöitäviä tietoja tutkimuksen osallistujista ei paljastettu. Ainoa henkilötieto oli nimi tutkimusluvassa. Lisäksi luottamuksellisuus voi tarkoittaa, että tutkimusprosessissa annettuja spesifisiä tietoja ei käytetä lainkaan, esimerkiksi osallistujan pyynnöstä. Luottamuksellisuus ja anonymisyys ovat lähekkäisiä käsitteitä ja sosiaalisessa tutkimuksessa anonymisyys on väline, jonka avulla luottamuksellisuus toteutetaan. Yleisimmin anonymisyys toteutetaan käyttämällä tutkimuksen osallistujiin, organisaatioihin ja paikkoihin pseudonyymeja. (Wiles 2013, 41- 54).

Tutkimuksen luotettavuus varmistettiin valitsemalla ja käyttämällä jokaisessa tutkimusvaiheessa perusteltuja lähestymistapoja ja menetelmiä tutkimusongelman ratkaisuun ja tutkimuskysymysten toteuttamiseen. Jokainen tutkimusvaihe kuvattiin sellaisena kuin se oli. (Puusa & Juuti 2020). Tutkimus oli laadullinen. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin haastatteluja eli perinteistä tapaa laadullisessa tutkimuksessa. Haastattelut olivat yksilöllisiä puolistrukturoituja teemahaastatteluja. Kerätty tutkimusaineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, jonka tarkoituksena oli luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Luotettavuuden lisäämiseksi ja liitteiden määrän rajaamiseksi liitteinä ovat kummankin tutkimuskysymyksen ala- ja yläluokkataulukot, joiden lisäksi esitellään kummastakin tutkimuskysymyksestä yksi tutkimusaineistossa eniten esille tullut yläluokka omissa taulukoissaan koko sisällönanalyysiprosessin osalta alkuperäisilmaisista yläluokkiin. Haastateltavien keskenään hyvin yhtenevät näkemykset haastatteluissa käsitellyistä aiheista paransivat myös tulosten luotettavuutta.

Aihe olisi voinut aiheuttaa myös epämiellyttäviä tuntemuksia osallistujille. Tutkijat suojelivat osallistujia haitoilta seuraamalla osallistujien reaktioita kysymyksiin haastatteluiden aikana. Jos olisi huomattu ahdistuksen, stressin tai väsymyksen merkkejä, tietojen kerääminen olisi joko keskeytetty. Jos olisi käynyt ilmi, että osallistuja olisi kokenut jossain elämänvaiheessaan kaltoin kohtelua esimerkiksi perheessään tai hänen elämässään olisi esiintynyt sen uhkaa, hänet oltaisiin ohjattu ottamaan yhteyttä Nollalinjaan, josta voi saada apua ilmaiseksi vuorokauden ympäri. (Wiles 2013, 55–68). Haastatteluissa ei keskitytty haastateltavien henkilökohtaiseen elämään.

Henkilötiedot suojattiin jokaisessa tutkimusvaiheessa. Haastateltavat anonymisoitiin ja opinnäytetyöntekijät käyttivät heistä nimien sijaan koodeja. Tietosuojan parantamiseksi ei tuotu esille, mistä Lähi-idän maista haastateltavat olivat alun perin kotoisin tai kuinka pitkään he olivat asuneet Suomessa. Tutkijat varmistivat, että osallistajat olivat täysi-ikäisiä, mutta tarkempia tietoja iästä ei kerätty. Kirjalliset tutkimusluvut säilytettiin lukollisessa kaapissa, johon ulkopuolisilla ei ollut pääsyä, ja hävitettiin opinnäytetyön valmistuttua. Opinnäytetyöntekijät eivät käyttäneet ulkopuolisia palveluja, vaan toteuttivat koko opinnäytetyöprosessin itse, mikä paransi myös tietosuojaa. Tutkimusprosessissa sovellettiin hyvää tieteellistä käytäntöä alusta loppuun (TENK 2012).

6.2 Keskeisten tulosten tarkastelu

Opinnäytetyön aihe oli mielenkiintoinen, mutta haastava, koska aikaisempaa tutkimustietoa ei ollut saatavilla juuri samoista lähtökohdista. Teoriaosuudessa hyödynnettiin opinnäytetyön aiheeseen sisällöllisesti sopivinta teorian tietoa, jota löytyi rajallisesti, mutta riittävästi. Tulokset myös tukevat sitä hyvin. Haastateltavilla oli keskenään hyvin yhtenevät näkemykset haastatteluissa käsitellyistä aiheista.

Opinnäytetyössä nousi selvästi esille naisen aseman ero Suomessa ja Lähi-idässä. Suomessa sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuu hyvin, sillä perheen sisäiset vastuut on jaettu niin, että naiset käyvät töissä ja ovat samalla tavalla elatusvelvollisia kuin miehet (Helve 2021, 103-104). Lähi-idässä naisten työllisyys on huomattavasti alle maailman keskiarvon (Majbouri 2020). Haastatteluissa tuotiin esille sukupuoliroolien jakautuvan Lähi-idässä edelleen niin, että naisen vastuulla on perhe ja koti, kun mies vastaa taloudesta ja kodin ulkopuolisista asioista. Haastateltavat pitivät hyvänä sukupuolten välistä tasa-arvoa Suomessa erityisesti naisen näkökulmasta. Naisten oikeuksien katsottiin toteutuvan Suomessa paremmin.

Sukupuolten väliset erot näkyvät Lähi-idässä myös uskonnon ja yhteiskunnan naisille asettamissa käytös- ja pukeutumismormeissa, jotka tulivat vahvasti esille myös haastatteluissa. Amerikkaan muuttaneiden iranilaisnaisten keskuudessa tehdyn tutkimuksen tulokset osoittivat, että naisilta on kielletty kaikenlainen mahdollisesti seksuaalissävytteiseksi tulkittava käytös. Naiset tunsivat olevansa rajoitettuja halutessaan osallistua elämään tasavertaisina kumppaneina. Naiset saattoivat olla eri mieltä heidän seksuaalisuudelleen ja sukupuoliroolilleen asetetuista rajoituksista ilman mahdollisuutta ilmaista niiden vastustamista (Rashidiana, Hussainb & Minichielloa 2013).

Haastattelujen ja poliisin selvitysten mukaan lähisuhdeväkivaltaan kuuluvaa kunniaväkivaltaa esiintyy Lähi-idästä kotoisin olevien maahanmuuttajien keskuu-

dessa myös Suomessa. Suomalaiset naiset ovat myös kokeneet kunniaväkivaltaa Lähi-idästä kotoisin olevien miesten taholta. (Poliisi 2022; Stiller 2021). Haastatteluissa tuli ilmi kunniaväkivallan riski, jos nainen rikkoo käytös- ja pukeutumismormeja tai loukkaa perheensä tai sukunsa kunniaa muilla tavoilla.

Tulokset ja teoriatieto (Ruotsala 2006, 12-13) toivat ilmi Lähi-idästä kotoisin olevien maahanmuuttajien suomalaisiin verrattuna rennomman suhtautumisen lastenkasvatukseen sitä liikaa etukäteen suunnittelematta. Perheen ja suvun tuki lastenkasvatuksessa lapsen syntymästä asti koettiin tärkeäksi, mikä kävi ilmi myös aikaisemmassa teoriatiedossa (Ruotsala 2006, 29). Haastateltavat pitivät suomalaisten ohjaavaa lastenkasvatusta ilman fyysistä ja psyykkistä väkivaltaa hyvänä. Lasten itsenäisyyteen tukemista ja vapautta pidettiin toisaalta hyvänä, mutta lasten katsottiin muuttavan liian aikaisin pois vanhempiansa luota ja nuorempien sukupolvien käyttäytyvän epäkunnioittavasti vanhempia ihmisiä kohtaan.

Lähi-idästä kotoisin olevien maahanmuuttajien terveyden edistämisen näkökulmasta haasteina tuloksissa ja teoriatiedossa (Ruotsala 2006, 80, 145) tulivat esille myös lasten epäsäännöllinen unirytm, joka usein muuttaa myös ruokailurytmin epäsäännöllisesti lisäten napostelun, ylipainon ja hampaiden reikiintymisen riskiä. Terveyden edistämisen haasteina tulivat esille lisäksi Lähi-idän perhekulttuurissa yleinen lasten fyysinen kurittaminen ja lapsille huutaminen sekä tuloksissa että teoriatiedossa (Ruotsala 2006, 80, 145), jossa tuotiin esille myös, ettei lapsille puhuta vauvasta asti eikä heidän kanssaan leikitä leluilla, kuten suomalaisessa perhekulttuurissa. Haastateltavat pitivät hyvänä, että suomalaisilla lapsilla on säännöllinen elämänrytmi esimerkiksi nukkumaanmeno- ja heräämisajoissa.

Lapsiavioliitot ovat Lähi-idässä edelleen yleinen ilmiö, joiden määrän 25 vuotta jatkunut lasku on pysähtynyt viimeisten kymmenen vuoden aikana (Mason 2021). Terveyden edistämisen näkökulmasta lapsiavioliitot ovat iso haaste, joka tuli ilmi myös haastatteluissa. Niistä kuitenkin puhuttiin vain vähän huolimatta niiden yleisyydestä. Ilmiön yleisyyden vuoksi saattaa olla, ettei siihen kiinnitetä erityistä huomiota kohderyhmän keskuudessa. Tulosten ja opinnäytetyössä esitellyn aikaisemman tutkimustiedon (Mason 2021) mukaan niillä on kuitenkin haitallisia

seurauksia naisen elämässä kokonaisuudessaan pitkälläkin aikavälillä. Lapsena naimisiin menneillä tytöillä on useita merkittäviä terveyteen ja koulutukseen liittyviä haasteita. Lapsiavioliitto rajoittaa tytön autonomiaa ja vapautta, mikä vaikuttaa merkittävästi tytön terveyteen, lisää riskiä joutua väkivallan uhriksi, hankaloittaa koulutusta ja vaikuttaa negatiivisesti henkiseen hyvinvointiin (Mason 2021). Suomessa lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa seksuaalista kaltoin kohtelua sekä ei-toivottuja raskauksia pyritään ennaltaehkäisemään seksuaalikasvatuksella esimerkiksi varhaiskasvatuksessa ja kouluissa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021), joillakin paikkakunnilla nuorille tarjottavalla ilmaisella ehkäisyllä (Lius 2021), seksuaalisen kanssakäymisen 16 vuoden suojaikärajalla (Terveyskylä.fi 2017) ja avioliiton 18 vuoden ikärajalta (Finlex 2019), joilla on onnistuttu vähentämään nuorten raskauden keskeytyksiä merkittävästi (Niinistö 2021). Suomessa nuoret ovat yhdynnässä ensimmäisen kerran keskimäärin 17-vuotiaina (Kontula 2017).

Opinnäytetyössä esitelty tutkimus Fin-Monik 2018-2019 osoittaa Lähi-idästä kotoisin olevien miesten asuvan useammin yksin, kokevan enemmän yksinäisyyttä ja kärsivän enemmän terveysongelmista verrattuna muihin maahanmuuttajaryhmiin Suomessa (Kuusio, Seppänen, Jokela & Somersalo 2020). Opinnäytetyön tulosten perusteella Lähi-idässä perhe ja suku osallistuu aktiivisesti nuoreen parin avioliiton solmimiseen. Kohderyhmän miesten yleisempi yksin asuminen voi johtua siitä, että Suomessa perhe ei osallistu avioliiton solmimiseen samalla tavalla kuin Lähi-idässä.

Haastateltavat kertoivat kokevansa Lähi-idän perhekuulttuurin yhteisöllisyyden edistävän terveyttä ja muuta hyvinvointia ennaltaehkäisemällä ja vähentämällä yksinäisyyttä. Läheisten perhesuhteiden katsottiin vaikuttavan myönteisesti sekä vanhempien että nuorempien sukupolvien elämään. Aikaisemmankin tutkimuksen perusteella perhekeskeisyys vähentää koettua masennusta, stressiä ja yksinäisyyttä sekä parantaa itsetuntoa ja fyysistä terveyttä sitä enemmän, mitä vanhempaa se on (Corona, Campos & Chen 2017). Yksinäisyys on merkittävä ongelma erityisesti vanhusten kohdalla Suomessa. Lähi-idässä vanhuksia hoidetaan ensisijaisesti lähipiirissä, kun Suomessa vanhustenhoidosta vastaa ensisijaisesti yhteiskunta. Haastateltavat pitivät hyvänä, että suomalainen yhteiskunta

tarjoaa vanhuspalveluita, mutta heidän mielestään omaisten pitäisi huolehtia vanhuksista enemmän.

Haastateltavat kertoivat arvostavansa suomalaista koulutusjärjestelmää, joka tarjoaa yhtäläiset mahdollisuudet kummallekin sukupuolelle, suomalaisen työelämän vapautta ja mahdollisuutta päättää itse, mille alalle haluaa hakeutua, sillä Lähi-idässä vanhemmat ohjaavat enemmän lastensa alanvalintaa. Nykyään naiset ovat Lähi-idässä yhä koulutetumpia (Beitler & Martinez 2010), mutta heidän työllisyystasonsa on edelleen matala (Majbouri 2020).

Ihanteellisinta olisi, että eri kielten ja kulttuurien hyviä puolia hyödynnettäisiin yhtä aikaa, esimerkiksi perhekeskeisyyden hyvinvointia edistäviä vaikutuksia. Kohderyhmän perhekeskeisen kulttuurin vuoksi olisi hyvä ottaa huomioon sen hyvinvointivaikutukset mm. sosiaali- ja terveydenhuollossa, erityisesti mielenterveyspalveluissa, sekä kotoutumisessa, joka on helpompaa perheen kanssa kuin yksin.

6.3 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tulokset osoittavat, että Lähi-idästä kotoisin olevat maahanmuuttajat näkevät lukuisia vahvuuksia suomalaisessa perhekulttuurissa, vaikka se onkin hyvin erilainen kuin heidän perhekulttuurinsa. Suomalainen perhekulttuuri on muodostunut yhteiskunnallisista ja poliittisista päätöksistä, uskonnon vapaaehtoisuudesta, sukupuolten välisestä tasa-arvosta sekä useista muista tekijöistä. Haastateltavat kutsuivat suomalaista lastenkasvatustapaa täydelliseksi. Suomessakaan nykyinen lastenkasvatustapa ei ole ollut aina itsestäänselvyys, vaan se on muodostunut tietoisien prosessien tuloksena. Maahanmuuttajilla on hyvät mahdollisuudet yhdistää suomalainen lastenkasvatustyyli omaan perhekulttuuriinsa. Opinnäytetyöntekijöiden mielestä tähän suuntaan ollaan jo menossa, sillä kohderyhmä toi haastattelussa esille suomalaisessa perhekulttuurissa erityisesti lastenkasvatuksessa havaitsemansa vahvuudet. Suomen lainsäädännön kieltämä lasten fyysinen kurittaminen on tärkeää käydä läpi maa-

hanmuuttajien kotouttamisessa ja tarvittaessa myös myöhemmin. Lapselle puhumisen, leikkimisen ja lelujen merkitystä lapsen suotuisalle kehitykselle on tärkeää korostaa kohderyhmän kanssa työskenneltäessä. Suomalaiset voisivat hyötyä enemmän Lähi-idän perhekulttuurille tyypillisestä perheensä ja sukunsa tuesta lastenkasvatuksessa alusta asti. Tätä toivoisi hyödynnettävän enemmän mahdollisuuksien mukaan vanhemmuuden tukemiseksi vanhempien parisuhteen, jaksamisen ja lastenkasvatuksen näkökulmista.

Haastateltavat pitivät naisten vapautta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa ihanteellisina Suomessa. Haastateltavat toivat vahvasti esille syvän rakkauden äitiä kohtaan Lähi-idässä, mutta Suomessa sen ei katsottu toteutuvan riittävästi. Opinnäytetyöntekijät ajattelevat yhtenä syynä tälle voivan olla se, että Lähi-idässä äidit hoitavat ja kasvattavat lapsia enemmän kotona, kun Suomessa siinä hyödynnetään enemmän yhteiskunnan lapsiperhepalveluita. Lähi-idässä on tyypillistä, että naiset ovat kotona ja miehet hoitavat kodin ulkopuolisia asioita, kun taas Suomessa ei ole samalla tavalla selkeää sukupuolten välistä roolijakoa. Haastateltavat ihmettelivät suomalaisten vapaaehtoista lapsettomuutta.

Opinnäytetyöntekijät pitävät tärkeänä terveydenhuollon ammattilaisten valmiuksia tunnistaa Lähi-idän perhekulttuurin erityispiirteet niihin liittyvien terveysvaikutusten vuoksi. Naisten kohdalla korostuvat käytös- ja pukeutumismormit, lapsiavioliitot ja niihin liittyvät terveyshaasteet sekä kunnianväkivallan ja vapauden rajoitusten kokemukset. Nainen voi kärsiä näihin liittyvistä fyysisistä ja psyykkisistä terveysongelmista pitkään senkin jälkeen, kun hän on lähtenyt maasta, jossa on niitä kokenut, ja samoja ilmiöitä voi esiintyä kohderyhmän keskuudessa Suomessakin. Naisille asetetut kulttuuriset ja uskonnolliset rajoitukset pitäisikin ottaa huomioon erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä viranomaistahoilla esimerkiksi käyttämällä tarvittaessa aina vaitiolovelvollista ammattitulkkia puolison tai muun perheenjäsenen sijaan, jos naisen kanssa ei ole yhteistä kieltä. Erityisen tärkeää tämä on keskusteltaessa naisen seksuaalisuudesta ja mielenterveydestä. Kunnia- ja muun lähisuhdeväkivallan kartoittamiseksi on tärkeää, että naisen kanssa keskustellaan myös kahdestaan ilman puolison läsnäoloa, ja käydään läpi suomalainen lainsäädäntö kumpaakin sukupuolta edustavien maahanmuuttajien kanssa, jotta varmistetaan heidän tietoisuutensa kunnianväkivallankin sisältävän lähisuhdeväkivallan laittomuudesta Suomessa.

Suomessa myös kohderyhmän naisilla on mahdollisuus osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan kodin ulkopuolella esimerkiksi opiskelemalla, käymällä töissä sekä Suomen kansalaisuuden saamisen jälkeen äänestää vaaleissa ja asettua ehdolle niihin. Suomen tai ruotsin kielen oppiminen on tärkeä ensiaskel kotoutumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan. Näihin pitäisikin kannustaa suomalaisen yhteiskunnan taholta nykyistä enemmän. Suomalainen yhteiskunta mahdollistaa sukupuolten välisen tasa-arvon taustasta riippumatta.

Kohderyhmän miehet voivat kärsiä Lähi-idän perhekuulttuuriin liittyvästä taloudellisesta vastuustaan perheessä. Kummankin sukupuolen kohdalla on tärkeää muistaa heidän perhekeskeinen kulttuurinsa. Lähi-idän läheiset perhesuhteet vaikuttavat laajasti yksilön elämän eri osa-alueisiin. Suomessa maahanmuuttajat voivat kärsiä yksinäisyydestä esimerkiksi läheisten ihmisten tuen puutteen vuoksi. Heidän osallistamisensa erilaisiin hyvinvointitapahtumiin, harrastustoimintaan ja vapaaehtoistyöhön voisi auttaa löytämään uusia ihmissuhteita.

Haastateltavat pitivät suomalaisen yhteiskunnan tarjoamia vanhustalvueluita hyvänä, mutta ikääntyneiden vanhempien hoitamista perhepiirissä kotona kuitenkin parempana vaihtoehtona, jolla voidaan osoittaa arvostusta ja vastavuoroisuutta heitä kohtaan. Vanhempien ja lasten välisten läheisten perhesuhteiden katsottiin ennaltaehkäisevän ja vähentävän masennusta. Vanhempien ja lasten välisten läheistensuhteissa nähtiin jopa masennusta estävä vaikutus. Opinnäytetyöntekijöiden mielestä lähipiirin osallistuminen vanhustenhoitoon kotona ja yhteiskunnan vanhustalvueluiden yhdistäminen olisi ihanteellinen toimintatapa. Yhteiskunnan olisi tällöin tärkeää tukea omaishoitoa esimerkiksi perheystävällisillä työpaikoilla. Suomessa vanhusten yksinäisyyttä on pyritty ennaltaehkäisemään ja vähentämään vanhusten palvelutaloilla, joissa opiskelevat nuoret aikuiset asuvat ilmaiseksi vanhusten kanssa vastineeksi heidän kanssaan viettämästään ajasta ja heidän vanhuksille tarjoamastaan avusta (Juntti 2018). Tätä toivoisi hyödynnettävän enemmän tulevaisuudessa.

6.4 Oma pohdinta ja jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyön aihe valittiin opinnäytetyöntekijöiden aiheeseen liittyvien aikaisempien opintojen, työkokemuksen ja mielenkiinnon sekä työelämän tarpeiden perusteella. Opinnäytetyöntekijät hyödynsivät toistensa erilaisia vahvuuksia ja pitivät säännöllisesti etätapaamisia koko opinnäytetyöprosessin ajan. Lähtökohdana oli, että haastateltavat saivat itse vapaasti tuoda esille omia näkemyksiään aihepiiristä ilman enempää johdattelua syvällisemmillä tai täsmällisemmillä kysymyksillä.

Opinnäytetyötä voi hyödyntää erityisesti neuvoloissa, kouluterveydenhuollossa, vastaanottokeskuksissa, varhaiskasvatuksessa ja maahanmuuttajien keskuudessa työskentelevissä kolmannen sektorin järjestöissä, joissa kohdataan Lähi-idästä kotoisin olevia maahanmuuttajia kliinisen asiakastyön, kehittämisen, kouluttamisen ja johtamisen tasoilla. Erityisesti tästä voisivat hyötyä opiskelijat harjoitteluissaan, uudet työntekijät perehdytyksessään sekä muut työntekijät ja esihenkilöt, joille aihepiiri on ennestään vieras. Opinnäytetyöntekijät aikovat esitellä opinnäytetyötä työelämässä siihen sopivissa tilaisuuksissa. On kuitenkin tärkeää muistaa, että ihminen edustaa aina ensisijaisesti itseään, ei kulttuuriaan. Mahdollisten stereotyyppisten mielikuvien ja yleistysten sijaan asiakas pitää aina kohdata avoimin mielin kysymällä asioista olettamisen sijaan. Lähi-idästä kotoisin olevat maahanmuuttajat ovat iso, kasvava maahanmuuttajaryhmä Suomessa, joten heihin liittyvät tutkimukset ovat ajankohtaisia ja niitä tarvitaan lisää tulevaisuudessa.

Jatkotutkimusaiheiksi ehdotamme seuraavia:

1. Miten voidaan edistää Lähi-idästä kotoisin olevien maahanmuuttajanaisten itsenäisyyttä ja vapautta Suomessa?
2. Miten voidaan edistää Lähi-idästä kotoisin olevien maahanmuuttajanaisten osallistumista suomalaiseen yhteiskuntaan kodin ulkopuolella?

3. Miten voidaan osallistaa Lähi-idästä kotoisin olevia maahanmuuttajamiehiä kodinhoitoon ja lastenkasvatukseen Suomessa?
4. Mitä terveyden edistämisen menetelmiä voidaan käyttää Lähi-idästä kotoisin olevien maahanmuuttajien lastenkasvatuksen tukena Suomessa?
5. Mitä terveydenhuollon ammattilaiset tietävät Lähi-idän kulttuurista Suomessa?

LÄHTEET

Abdel-Ghani, M. 2013. Muslimi potilaana ja asiakkaana Suomessa. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Ahvenainen, M. 2014. Islam Raamatun valossa. Keuruu: Aikamedia ja Otavan kirjapaino Oy.

Akar, S. & Tuori, R. 2013. Saman puun hedelmiä – juutalaisuus, kristinusko ja islam. Viitattu 17.04.2022. <https://www.duodecimlehti.fi/duo11378>

Arias, S. & Punyanunt-Carter, N. M. 2017. Family, Culture, and Communication. Viitattu 10.12.2021. <https://oxfordre.com/communication/view/10.1093/acrefore/9780190228613.001.0001/acrefore-9780190228613-e-504#acrefore-9780190228613-e-504-bibItem-0006>

Al Ghafari, I. 2019. Bridging Differences: Understanding Cultural Interaction in Our Globalized World. Johnson, N., Simpson, S. (toim.) Brill.

Baazeem, A. 2016. Challenges to Practising Sexual Medicine in the Middle East. Viitattu 03.04.2021. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27871955/>

Babitsch, B., Braun, T., Borde, T., David, M. 2008. Doctor`s perception of doctor-patient relationships in emergency departments: What roles do gender and ethnicity play? Viitattu 13.04.2021. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/18405351/>

Beitler, R. & Martinez, A. 2010. Women's Roles in the Middle East and North Africa. Viitattu 13.04.2022 <http://ebookcentral.proquest.com/lib/tampere/detail.action?docID=554198>

Brusila, P. (toim.). 2008. Seksuaalisuus eri kulttuureissa. Kustannus Oy Duodecim.

Changemaker. 2017. Lähi-idän naisten aika on tullut. Viitattu 14.04.2022. <https://www.changemaker.fi/ajankohtaista/globalistiartikkeli/lahi-idan-naisten-aika-on-tullut/>

Čeginskas, V. 2015. Exploring Multicultural Belonging. Individuals Across Cultures, Languages and Places. Viitattu 30.04.2021. https://finna.fi/Record/utupub_diss.10024_118717

CNN health. 2015. Middle East struggles under the weight of an obesity epidemic. Viitattu 16.04.2022. <https://edition.cnn.com/2015/03/26/health/middle-east-obesity-diabetes-epidemic/index.html>

Corona, K., Campos, B. & Chen, C. 2017. Familism Is Associated With Psychological Well-Being and Physical Health. Viitattu 24.04.2022. <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.uef.fi:2048/ehost/detail/detail?vid=5&sid=9d9fef8d-e5d7-4cc6-93c2-2f712d34da7%40sessionmgr103&bdata=JnNpdGU9ZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=120695587&db=cin20>

Eltahawy, M. 2015. Headscarves and hymens. Why The Middle East Needs A Sexual Revolution. New York: Faber & Faber.

Ferring, D. 2017. The Family in Us: Family History, Family Identity and Self-Reproductive Adaptive Behavior. Viitattu 15.12.2021. <https://web-s-ebscohost-com.libproxy.tuni.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=37982c9e-8a9a-4bac-bb39-2a2dfde1063d%40redis>

Finlex. 2019. Avioliittolaki. Viitattu 26.04.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234#O1L2>

Hakeem, A. 2011. Is female circumcision permissible? Viitattu 14.04.2022. https://www.youtube.com/watch?v=oVHwTxJ_EDY

Helve, H. 2021. Families and Family Values in Society and Culture. Viitattu 06.03.2022. https://books.google.fi/books?hl=en&lr=&id=CK8zEAAAQ-BAJ&oi=fnd&pg=PA97&dq=finnish+family+culture&ots=5CP5FFcjyn&sig=BZZ-dcwnkoEeF5BksGoQnJoZcuiQ&redir_esc=y#v=onepage&q=finnish%20family%20culture&f=false

Holloway, I. & Galvin, K. 2016. Qualitative Research in Nursing and Healthcare. Fourth edition. Wiley Blackwell. Vaatii käyttöoikeuden. Viitattu 13.03.2021. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/tampere/reader.action?docID=4622920>

Huff, R., Kline, M. & Peterson, D. 2015. Health promotion in multicultural populations. A handbook for practioners and students. Third edition. Sage.

Hynynen, R. & Mäntylä, H. 2020. Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma 2020-2022. Viitattu 22.04.2022. <https://ym.fi/ikaantyneiden-asuminen>

InfoFinland. 2021. Elämä Suomessa. Mikä on perhe? Viitattu 05.06.2021. <https://www.infofinland.fi/fi/elama-suomessa/perhe/mika-on-perhe>

IslamGuiden.com. 2001. Muslimer och världen. Viitattu 16.04.2022. <https://islamguiden.com/varden.shtml>

Islamopas. 2000-2022. Imetys Koraanissa ja tieteessä. Viitattu 16.04.2022. <https://www.islamopas.com/imetys.html>

Islamopas. 2000-2022. Islam ja perhe. Viitattu 17.04.2022. <https://www.islamopas.com/familj1.html>

Islamopas. 2000-2022. Muslimien seremoniat. Viitattu 17.04.2022. <https://www.islamopas.com/cermoni.html>

Juntti, M-L. 2018. Opiskelija asuu ikäihmisten palvelutalossa ilmaiseksi ja kesäisin yksiö toimii taiteilijaresidenssinä – ”Halusimme saada elämää taloon”. Yle Uutiset 09.05.2018. Viitattu 04.05.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-10197011>

Kansaneläkelaitos. 2022. Lapsiperheet. Viitattu 22.04.2022. <https://www.kela.fi/lapsiperheet>

Katz, H. 2006. Global surveys or multi-national surveys? On sampling for global surveys. Viitattu 14.03.2021. http://orfaleacenter.global.ucsb.edu/conferences/ngoconference/Katz_for-UCSB-data-workshop.pdf

Knuuti, K. 2021. Uskonnon merkitys maailmassa kasvaa. Viitattu 17.04.2022. <https://www.maailmankuvalehti.fi/2021/1/lyhyet/uskonnon-merkitys-maailmassa-kasvaa/>

Kontula, O. 2017. Miten seksielämän aloittaminen on muuttunut? Viitattu 26.04.2022. <https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/miten-seksielaman-aloittaminen-on-muuttunut/>

Koraani. 3. painos. Hämeen-Anttila, J. (suom.). Helsinki: Basam Books.

Kuosmanen, P. 2012. Paimentolaisyhteisöt ja valtio - beduiinit ja Jordania. Viitattu 15.04.2022. <https://www.fime.fi/paimentolaisyhteisot-ja-valtio-beduiinit-ja-jordania/>

Kuusio, H., Seppänen, A., Jokela, S., Somersalo, L. & Eero, L. 2020. Ulkomaa-laistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa FinMonik-tutkimus 2018–2019. Viitattu 24.04.2022. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139210/URN_ISBN_978-952-343-034-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Laakso, S. 2022. Ramadan meni nettiin. Viitattu 17.04.2022. <https://www.fime.fi/ramadan-meni-nettiin/>

Leppävuori, A. 2015. Monikulttuurisuus – mitä se oikeastaan edes tarkoittaa? Yle Uutiset 10.08.2015. Viitattu 18.04.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-8192925>

Lius, A. 2021. Ilmainen ehkäisy kaikille alle 20-vuotiaille – kokeilu alkaa Pohjois-Karjalassa syyskuussa. Yle Uutiset 02.09.2021. Viitattu 26.04.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12082609>

Lähi-itä: maantiede, historia, politiikka. 2019. Viitattu 06.02.2022. <https://www.greelane.com/fi/humanistiset-tieteet/kysymykset/what-is-the-middle-east-2353342/>

Maailma.net. 2021. Selvitys: Tehottomat lait mahdollistavat tyttöjen tilapäisavioliitot Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan maissa – Pakolaisuus ja korona vahvistavat vaarallista trendiä. Viitattu 15.04.2022. <https://www.maailma.net/uutiset/selvitys-tehottomat-lait-mahdollistavat-tyttojen-tilapaisavioliitot-lahi-idan-ja-pohjois>

Maailman terveysjärjestö WHO. 2021. Infant and young child feeding. Viitattu 16.04.2022. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/infant-and-young-child-feeding>

Majbouri, M. 2020. Fertility and the puzzle of female employment in the Middle East and North Africa. Viitattu 24.04.2022. <https://onlinelibrary-wiley-com.libproxy.tuni.fi/doi/full/10.1111/ecot.12243>

- Mason, C. 2021. Married by Exception: Child marriage policies in the Middle East and North Africa. Viitattu 24.04.2022. <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/married-exception-child-marriage-policies-middle-east-and-north-africa/>
- Miller, A, Hess, J. M, Bybee, D & Goodkind, J. R. 2017. Understanding the mental health consequences of family separation for refugees: Implications for policy and practice. Viitattu 28.04.2021. <https://pub-med.ncbi.nlm.nih.gov/28617002/>
- Monikulttuuriset perheet. n.d. Monikulttuurisuus. Verkkosivu. Viitattu 18.04.2022. <http://monikulttuurisetperheet.net/monikulttuurisuus/>
- Murad, N. 2017. The Last Girl. My Story of Captivity, And My Fight Against The Islamic State. New York: Tim Duggan books.
- Müller, C. & Tranchant, J-P. 2019. Domestic Violence and Humanitarian Crises: Evidence from the 2014 Israeli Military Operation in Gaza. Viitattu 29.04.2021. <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.uef.fi:2048/ehost/detail/detail?vid=4&sid=0e1f3c42-ce61-4f71-9035-035be0ddd38a%40session-mgr4007&bdata=JnN-pdGU9ZWWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=138346867&db=cin20>
- Mäkinen, T. 2019. Eva Tawasolin uusi elämä alkoi, kun hän jätti perheensä. Tehy – tehyläisten oma lehti 06.11.2019. Viitattu 10.04.2022. <https://www.tehylehti.fi/fi/i ihmiset/eva-tawasolin-uusi-elama-alkoi-kun-han-jatti-perheensa>
- Niinistö, M. 2021. Maksuton ehkäisy vähentää teiniraskauksia ja sen puuttuminen eriarvoistaa nuoria, kertoo tuore tutkimus – “Seksuaaliterveyttä ei ole nähty merkittävänä tai tärkeänä asiana”. Yle Uutiset 27.03.2021. Viitattu 26.04.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-11856085>
- Nursing Theory. 2020. Family Nursing. Viitattu 17.04.2022. <https://nursing-theory.org/theories-and-models/family-nursing.php>
- Nursing Theory. 2020. Modeling and Role Modeling Theory. Viitattu 18.04.2022. <https://nursing-theory.org/theories-and-models/erickson-modeling-and-role-modeling-theory.php>
- Ojala, J. 2021. Mitä on monikulttuurisuus? Helsingin YK-nuoret 21.05.2021. Viitattu 18.04.2022. <https://helsinginyknuoret.fi/2021/05/21/mita-on-monikulttuurisuus/>
- Opetushallitus. n.d. Maahanmuuttotataustaiset oppijat. Verkkosivu. Viitattu 26.04.2022. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/maahanmuuttotataustaiset-oppijat>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. n.d. Suomen koulutusjärjestelmä. Verkkosivu. Viitattu 26.04.2022. <https://okm.fi/koulutusjarjestelma>
- Pakaslahti, A. & Huttunen, M. (toim.) 2010. Kulttuurit ja lääketiede. 1. painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Pakkanen, L. 2021. Gelawej Viyan juhlii kurdien uutta vuotta paistamalla ruusu-vesikakkua ja tanssimalla yksin. Viitattu 17.04.2021. <https://www.maailmanku-valehti.fi/2021/vain-verkossa/pitkat/gelawej-viyan-juhlii-kurdien-uutta-vuotta-paistamalla-ruusuvesikakkua-ja-tanssimalla-yksin/>

Pathak, V., Jena, B. & Kalra, S. 2013. Qualitative Research. Viitattu 12.3.2021. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3757586/>.

Poliisi. 2022. Kunniaväkivalta. Viitattu 14.04.2022. <https://poliisi.fi/kunniavakivalta>

Puusa, J. & Juuti, P. 2020 Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus oy.

Prina, F. & Schatz-Stevens, J. 2019. Sexism and Rape Myth Acceptance: The Impact of Culture, Education, and Religiosity. Viitattu 13.04.2021. <https://web-bebscohost-com.libproxy.tuni.fi/ehost/detail/detail?vid=0&sid=b369f915-2366-49c5-817c-8649cafbfe19%40sessionmgr103&bdata=JkF1dGhUeX-BIPWNvb2tpZSxpcCx1aWQmc2l0ZT1laG9zdC1saXZlJnNjb3BIPXNpdGU%3d#AN=143544137&db=bsu>

Rashidian, M., Hussain, R. & Minichiello, V. 2013. My culture haunts me no matter where I go': Iranian-American women discussing sexual and acculturation experiences. Viitattu 24.04.2022. <https://web-b-ebcohostcom.lib-proxy.tuni.fi/ehost/detail/detail?vid=0&sid=462da112-c7f0-46d4-802ed85fb69985a7%40sessionmgr101&bdata=JkF1dGhUeXBIP-WNvb2tpZSxpcCx1aWQmc2l0ZT1laG9zdC1saXZlJnNjb3BIPXNpdGU%3d#db=asn&AN=9043037>

Reuters. 2012. Young Gulf Arabs question tradition of cousin marriages. Viitattu 16.04.2022. <https://www.reuters.com/article/us-qatar-marriage-idUSBRE8330T020120404>

Ruotsala, P. 2006. Arabiäitien matkassa. Helsinki: Oy Nord Print Ab.

Salmi, M. & Närvi, J. 2017. Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo. Viitattu 10.04.2022. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135216/URN_ISBN_978-952-302-884-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Salomäki, H. 2019. Kirkon ja kristinuskon asema Suomessa 2020-2030 -luvulla. Viitattu 17.04.2022. https://evl.fi/documents/1327140/45652999/lustitia+36_Hanna+Salom%C3%A4ki_artikkeli+Kirkon+ja+kristinuskon+asemasta+Suomessa+2020-2030-luvulla.pdf/10737127-8ec1-9e7c-6cb2-4f78665b3cbd

Sasson, J. The Rape of Kuwait. The True Story of Iraqi Atrocities Against a Civilian Population. New York: Knightsbridge Publishing Company.

Saukkonen, P. 2016. Mitä on kotoutuminen? Kvartti 04/2016. Viitattu 30.04.2021. <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/mita-kotoutuminen>

Sezgin, A. & Punamäki, R-L. 2019. Impacts of early marriage and adolescent pregnancy on mental and somatic health: the role of partner violence. Viitattu 13.04.2021. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30955087/>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Lapsi- ja perhepolitiikka Suomessa. Viitattu 9.04.2022. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/69914/URN_ISBN_978-952-00-3374-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2022. Iäkkäiden palvelut. Viitattu 16.04.2022 <https://stm.fi/iakkaiden-palvelut>

Stiller, R. 2021. Kunnian hinta. Podcast-tallenne. Yle Areena. Julkaistu 01.04.2022. Viitattu 14.04.2022. <https://areena.yle.fi/audio/1-61697928>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2022. Elämän kaikissa vaiheissa. Viitattu 17.04.2022. <https://evl.fi/perhejuhlat>

Suomi.fi, 2022. Kotona asuminen ikääntyessä. Viitattu 16.04.2022 <https://www.suomi.fi/kansalaiselle/sosiaalinen-turva/ikaantyneiden-palvelut/opas/ikaantuvan-asuminen1/kotona-asuminen-ikaantyyessa>

Teppo, U. 2015. Mitä hyvinvointi on? Hyvinvoinnin käsitteen tarkastelua yksilön näkökulmasta. Viitattu 06.02.2022. <https://peda.net/hankkeet/oov/kh/1hkjpv/materiaali/klm/utt:file/download/b41c6afd76f64a285b8f9934710b5e9db81d0cbd/Ty%C3%B6hyvinvointi%2022%209%20.pdf>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2021. Kulttuurisensitiivinen seksuaalikasvatus. Viitattu 26.04.2022. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/kulttuurisensitiivinen-seksuaalikasvatus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2022. Lihavuuden ehkäisy. Viitattu 17.04.2022. <https://thl.fi/fi/web/elintavat-ja-ravitsemus/lihavuus/lihavuuden-ehkaisy>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2022. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen eli ympärileikkaus. Viitattu 14.04.2022. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/tyttojen-ja-naisten-sukuelinten-silpomisen-estaminen/tyttojen-ja-naisten-sukuelinten-silpominen-eli-ymparileikkaus>

Terveyskylä.fi. 2017. Suojaikäraja. Viitattu 26.04.2022. <https://www.terveyskyla.fi/nuortentalo/el%C3%A4m%C3%A4ni/seksuaalisuus/suojaik%C3%A4raja>

The Guardian. 2014. UAE law requires mothers to breastfeed for first two years. Viitattu 16.04.2022. <https://www.theguardian.com/world/2014/feb/07/uae-law-mothers-breastfeed-first-two-years>

Tiainen, T. 2014. Haastattelu tietojenkäsittelytieteen tutkimuksessa. Viitattu 14.03.2021. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/96052/haastattelu_tietojenkäsittelytieteen_2014.pdf?sequence=1

Tilastokeskus. 2017. Ensisynnyttäjien keski-ikä nousi Suomessa Pohjoismaiden kärjen tasolle. Viitattu 29.04.2022. https://www.stat.fi/til/synt/2016/02/synt_2016_02_2017-12-04_tie_001_fi.html

Tilastokeskus. 2020. Jo puolet Suomen ulkomaalaistaustaisesta väestöstä asuu pääkaupunkiseudulla. Viitattu 16.04.2022. http://www.stat.fi/til/vaerak/2019/02/vaerak_2019_02_2020-05-29_tie_001_fi.html

Tilastokeskus. 2021. Käsitteet. Perhe. Viitattu 05.06.2021. <https://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html>

Tilastokeskus. 2021. Yli puoli miljoonaa 30-64 -vuotiasta asuu yksin. Viitattu 29.04.2022. https://www.stat.fi/til/asas/2020/asas_2020_2021-05-20_tie_001_fi.html

Toivonen, T. 2020. Vain puolet Suomen maahanmuuttajanaaisista käy töissä – Tässä keinoja, joilla heidät saataisiin pois kotoa. Yle Uutiset 21.01.2020. Viitattu 18.04.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-11167817>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vaatii käyttöoikeuden. Viitattu 13.03.2021. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789520400118>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2021. Maahanmuuttajataustaisten naisten työllisyyden edistäminen. Viitattu 18.04.2022. <https://kotoutuminen.fi/documents/3464316/4304963/Policy-Brief-1-2021.pdf/2fc25d98-2fab-f074-1264-cedc31107b31/Policy-Brief-1-2021.pdf?t=1613393694682>

Ulusoy, H., Swigart, V., Erdemir, F. 2011. Viitattu 09.04.2022. Think globally, act locally: understanding sexual harassment from a cross-cultural perspective. <https://web-b-ebsscohost-com.lib-proxy.tuni.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=5987c55378be4bfd-8dd4-eac3db8d42ad%40pdc-v-sessmgr03>

Uskonnot Suomessa. 2007. Kristinusko. Viitattu 17.04.2022. <https://uskonnot.fi/uskonnot/kristinusko/>

Wiles, R. 2013. What are qualitative research ethics? Bloomsbury Academic. Viitattu 05.04.2021. <https://www.bloomsburycollections.com/book/what-are-qualitative-research-ethics/ch3-informed-consent>

Vuolteenaho, S. 2019. Hurja osuus vieraskielisiä on lastensuojelun asiakkaina Espoossa – Kaupunki otti härkää sarvista ja alkoi ennaltaehkäistä perheiden kriisejä. Yle Uutiset 16.05.2019. Viitattu 02.09.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-10780311>

Zidan, A. 2017. Kaksi arabimaata saattaa luopua raiskaajia suojelevista lakipykälästä. Yle Uutiset 27.04.2017. Viitattu 15.04.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-9577825>

LIITTEET

Liite 1. Tutkimustiedote

Hyvä haastateltava

Pyydämme Sinua osallistumaan tutkimukseemme ”Lähi-idästä kotoisin olevien maahanmuuttajien näkemyksiä suomalaisesta perhekulttuurista” liittyen opin-
näytetyöhömme Tampereen ammattikorkeakoulun Terveiden edistämisen
YAMK-tutkinnossa.

Tarkoituksena on selvittää, minkälaisia näkemyksiä Lähi-idästä kotoisin olevilla
maahanmuuttajilla on perhekulttuurista Suomessa. Tavoitteena on hyödyntää
saatavaa tietoa sosiaali- ja terveysalan kehittämisessä monikulttuurisen yhteis-
kunnan näkökulmasta.

Tutkimus toteutetaan nauhoitettavina teemahaastatteluina. Osallistuminen on
vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää milloin vain. Tutkimusaineisto on ehdotto-
man luottamuksellista, se hävitetään tutkimuksen valmistuttua viimeistään vuo-
den 2022 loppuun mennessä, jolloin opinnäytetyömme julkaistaan Theseus-tie-
tokannassa, eikä kenenkään haastateltavan henkilöllisyys tule ilmi missään tut-
kimuksen vaiheessa. Vastaamme mielellämme mahdollisiin kysymyksiinne.

Ystävällisin terveisin terveyden edistämisen YAMK-opiskelijat

Katriina Kreula, kättilö-terveydenhoitaja (AMK)

Karina Pae, sairaanhoitaja (AMK)

etunimi.sukunimi@tuni.fi

Liite 2. Tutkimuslupa

SUOSTUMUSLOMAKE

Lähi-idästä kotoisin olevien maahanmuuttajien näkemyksiä suomalaisesta perhekulttuurista.

Suostumus tutkimukseen osallistumiseksi

Minua on pyydetty osallistumaan yllä mainittuun tieteelliseen tutkimukseen, josta olen saanut kirjallista tietoa ja mahdollisuuden esittää kysymyksiä tutkijoille. Olen tietoinen tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta, mahdollisuudesta perua tai keskeyttää tutkimukseen osallistuminen tarvittaessa kesken tutkimuksen syytä ilmoittamatta ilman, että siitä on haittaa itselleni ja tietojen luottamuksellisesta käsittelemisestä.

Mahdollinen osallistumisen keskeyttäminen ei kuitenkaan estä siihen asti kerättyjen tietojen käyttämistä tutkimuksessa. Olen saanut mahdollisuuden esittää tarkentavia kysymyksiä ja saanut niihin vastaukset tutkijalta. Olen myös saanut riittävät tiedot tutkimuksen yhteydessä suoritettavasta tietojen keräämisestä, käsittelemisestä ja luovuttamisesta. Tiedän, että tietojani ja tutkimustuloksia käsitellään luottamuksellisesti henkilötietolain edellyttämällä tavalla. Suostun osallistumaan tutkimukseen.

Aika ja paikka

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Liite 3. Haastattelukysymykset

Toivomme Sinun vastaavan seuraaviin kysymyksiin koskien suomalaista perhekulttuuria ja vertaavan sitä alkuperäisen kotimaasi perhekulttuuriin.

1. Aluksi haluaisimme tietää, kuinka pitkään olet asunut Suomessa?
2. Minkälaisia yhtäläisyyksiä olet huomannut suomalaisen ja alkuperäisen kotimaasi perhekulttuurien välillä?
3. Minkälaisia eroja olet huomannut suomalaisen ja alkuperäisen kotimaasi perhekulttuurien välillä?
  - Lasten kasvattaminen
  - Miehen ja naisen roolit
  - Ikäihmiset
  - Uskonto
4. Minkälaisia havaintoja olet tehnyt perheen perustamiseen ja perhesuunnitteluun liittyen?
5. Minkälaisia vahvuuksia ja kehittämiskohteita näet suomalaisessa perhekulttuurissa?
6. Mitä muuta haluaisit mahdollisesti vielä tuoda esille suomalaiseen ja Lähi-idän perhekulttuuriin liittyen?

Liite 4. Sisällönanalyysitaulukot ala- ja yläluokat

1. Minkälaisia näkemyksiä Lähi-idästä kotoisin olevilla maahanmuuttajilla on suomalaisesta perhekulttuurista?	
ALALUOKAT	YLÄLUOKAT
Suomalaiset nuoret kohtelevat vanhuksia ikävästi	Vanhempien ihmisten kohtaaminen on puutteellista
Vanhukset eivät saa tarvitsemaansa apua Suomessa	
Suomalaiset suhtautuvat vanhempiinsa epäkunnioittavasti	
Suomalaiset vanhemmat huolehtivat myös itsestään	
Suomessa yhteiskunta tarjoaa paljon vanhuspalveluita	Yhteiskunta tarjoaa hyviä etuja
Suomessa yhteiskunta tukee lapsiperheitä hyvin	
Suomalaiset eivät pidä lasten kurittamista hyvänä	Lastenkasvatus ohjaa lapsia itsenäisyyteen
Suomalaiset ohjaavat lapsiaan hyvin	
Suomalaiset lapset kasvatetaan itsenäisyyteen	
Suomalaisilla ei ole aikaa lapsilleen	
Suomalaiset hyödyntävät yhteiskunnan lastenhoitopalveluita	
Suomalaisilla nuorilla on paljon vapauksia	
Suomalainen perhesuunnittelu on tarkkaa	Perheen perustaminen suunnitellaan itsenäisesti
Suomessa täysi-ikäinen pariskunta saa päättää avioliiton solmimisesta vapaammin itse	
Suomessa sukupuolten välistä tasa-arvoa pidetään tärkeänä	Suomessa on tasa-arvoiset sukupuoliroolit
Suomalaiset eivät ole kovin sosiaalisia	Yhteiskunnan normit ohjaavat ihmisten käytöstä
Suomalaiset harkitsevat päätöksiään pitkään	
Suomalaiset ovat lainkuuliaisia	
Uskonnon rooli on vähäinen suomalaisessa perhekulttuurissa	

Suomalaiset keskittyvät vapaasti omaan itsenäiseen elämäänsä	Suomalaisilla on vapautta elämän eri osa-alueilla
Suomalainen työelämä on vapaampaa	
Suomessa saa itse päättää eri aloille hakeutumisesta	
Suomalaisen ja Lähi-idän perhekulttuurien hyvät puolet kannattaisi yhdistää Suomessa	Suomalaisessa perhekulttuurissa on hyviä puolia
Suomalainen työmoraali on korkea	Suomeen korkea koulutustaso edistää korkeaa työmoraalia
Suomessa on korkea koulutustaso	
Suomalaiset käyttävät liikaa alkoholia	Suurta alkoholin käyttöä paheksutaan

2. Mitkä ovat Lähi-idän perhekulttuurin erityispiirteet?

ALALUOKAT	YLÄLUOKAT
Vanhemmat huolehtivat lastensa perustarpeista	Vanhemmista erityisesti äiti vastaa lasten kasvatuksesta
Äidin rooli on tärkeä	
Perhe kasvattaa lapset ensisijaisesti yhteiskunnan palveluiden sijaan	
Lastenkasvatus on huolettomampaa	Lastenkasvatuksen annetaan tapahtua omalla painolla
Lastenkasvatuksessa luotetaan Jumalaan	
Lastenkasvatus maksaa	Lasten kasvatuksen taloudellinen puoli on vanhempien vastuulla
Yhteiskunnan vähäiset tuet lapsiperheille	
Vanhemmat ja lapset rakastavat toisiaan	Vanhemmilla korkea auktoriteetti läheisissä perhesuhteissa
Lapset huolehtivat vanhemmistaan kasvettuunaan aikuisiksi	
Lapsi ei saa vastustaa fyysistä kurittamista	

Vanhempi-lapsi -suhteiden läheisyys edistää hyvinvointia	
Sukulaissuhteet ovat läheiset	Laajennetun perhekäsityksen mukainen lähipiiri kohtelee vanhuksia arvostavasti
Sukulaisten auttaminen on moraalinen velvollisuus	
Vanhuksiin suhtaudutaan arvostavasti	
Lähipiiri hoitaa vanhuksia	
Avoliitto on edellytys lastensaannin keskeiselle tavoitteelle	
Erityisesti naisen koskemattomuus avioliittoon asti on tärkeää	Perheen perustaminen on tarkoin säädeltyä
Avioeroa ei pidetä hyvänä	
Perheet vaikuttavat päätökseen avioliitosta	
Jumala tahto määrittelee lasten määrän	
Lasten määrän suunnittelu on kasvanut aikaisemmasta	
Adoptioon suhtaudutaan kriittisesti	
Naiselle on tarkat pukeutumiskoodit	
Naiselle on tarkat käytösnormit	
Yhteisö ohjaa vahvasti yksilöä	
Vieraanvaraisuus on tärkeää	
Islamin vaikutus ihmisten elämään on vahva	
Naisen rooli painottuu perheen kotiin	Sukupuoliroolit on jaettu selkeästi
Miehen rooli painottuu perheen kodin ulkopuolelle	

Liite 5. Sisällönanalyysin esimerkki tutkimuskysymys 1

1. Minkälaisia näkemyksiä Lähi-idästä kotoisin olevilla maahanmuuttajilla on suomalaisesta perhekulttuurista?			
ALKUPERÄISILMAISU	PELKISTYKSET	ALALUOKAT	YLÄLUOKAT
"Suomessakin kunnioitetaan äitiä, mutta niin paljon kuin meillä."(B1) "Suomessa ihmiset eivät kunnioita vanhempia niin paljon kuin meillä."(B1) "Suomessa nuoret tekevät paljon väärä asioita, esimerkiksi tupakoivat, ja heidän perheidensä sanoessa ei he vain nauravat."(A1)	Suomessa kunnioitetaan äitiä vähemmän. (B1) Suomessa kunnioitetaan vanhempia vähemmän. (B1) Suomessa nuoret käyttäytyvät epäkunnioittavasti vanhempiaan kohtaan. (A1)	Suomalaiset suhtautuvat vanhempiinsa epäkunnioittavasti	Vanhempien ihmisten kohtaaminen on puutteellista
"Joskus nuoret sanovat ihan kauheita juttuja vanhuksille Suomessa."(A1) "Meidän kotimaassamme ja kulttuurissamme vanhukselle ei voi sanoa vastaan eikä hänen sanomisiaan kyseenalaistaa, vaikka hän sanoisikin jotain hassua."(A1)	Suomessa nuoret puhuvat ikävästi vanhuksille. (A1) Suomessa nuoret kyseenalaistavat vanhusten sanomisia. (A1)	Suomalaiset nuoret kohtelevat vanhuksia ikävästi	
"Suomessa vanhukset ovat yksinäisempiä." (A5) "Suomalaisten vanhusten lapset asuvat kaukana." (A5) "Suomessa kukaan ei auta vanhuksia, jos he kaatuvat kadulla."(A5)	Suomessa vanhukset ovat yksinäisiä. (A5) Suomessa lapset eivät asu vanhusten lähellä. (A5) Suomessa ei auteta vanhuksia heidän tarvitessaan apua. (A5)	Vanhukset eivät saa tarvitsemaansa apua Suomessa	
<i>They usually keep their on rights for example if mother comes from job to home will not run to child first and give time to play. First the mother takes shower and relax and drink coffee it is so different with my culture.</i>(B5) <i>"So they have rules and they are keeping own rights, they don't think that everything belongs to a child."</i> (B5)	Vanhemmat säilyttävät omat etunsa ja oikeutensa. (B5). Töistä tullessaan äiti ei siirry suoraan äidin velvollisuuksiin. (B5). Äiti käy ensin suihkussa, lepää ja juo kahvit. (B5) Vanhemmilla on säännöt ja myös oikeudet. (B5)	Suomalaiset vanhemmat huolehtivat myös itsestään	

Liite 6. Sisällönanalyysin esimerkki tutkimuskysymys 2

2. Mitkä ovat Lähi-idän perhekulttuurin erityispiirteet?			
ALKUPERÄISILMAISU	PELKISTYKSET	ALALUOKAT	YLÄLUOKAT
<i>"Avioliitto on mielestäni paras alku perheen perustamiselle ja meillä edellytys sille."</i> (A2) <i>"Meidän opetusme on sellainen, ettei tarvitse huolehtia monta lasta tulee ja miten sä heitä kasvatat, koska et sä ole luonut lasta, vaan jumala."</i>(B1) <i>"Lasten hankkimiseen liittyen nykyaikana on ihmiset oppinut suunnitella minun kotimaassani. Silloin, kun synnyin ei mietitty, jokainen perhe on vain saanut lapsia. Ei kukaan ole miettinyt, montako lasta saadaan ja miten järjestetään heidän kasvattamisensa."</i>(B2) <i>"...vaikka adoptoittua tai sijoittaa lapsen kaikki on tällä mahdollistaa. Alkuperä kotimassa on myös mahdollista, mutta jossain määrin ovat tabuja. Jos siellä on orpo lapsi hoidossa, lähtökohta siihen on sen lapsen orpoudessa eikä siltä, että on mahdollisuus kasvata lapsen. Se tulee liian paljon säälistä siellä."</i>(B4). <i>"Females are restricted with</i>	Avioliitto on hyvä edellytys perheen perustamiselle. (A2) Jumalan tahdosta riippuu lasten määrä. (B1) Nykyaikana on opittu suunnitella lasten hankkimiseen. (B2) Aikaisemmin, lapsia on vaan saatu. (B2) Lasten määrä ei suunniteltu. (B2) Adoptointi on mahdollista. (B4) Adoptointi on osittain tabu. (B4) Pakollisista syistä voidaan adoptiota lapsi. (B4) Lähtökohta adoptiolle on lapsen orpous. (B4) Perhe päättää avioliitosta naisen puolesta. (B3) Perheen perustaminen on erilaista. (B5) Avioliitto on tavallisesti sovittu parin vanhempien välillä. (B5) Meillä ei ole paljon mahdollisuuksia nähdä puolisoa ennen häitä. (B5)	Avioliitto on edellytys lastensaannin keskeiselle tavoitteelle Jumalan tahto määrittelee lasten määrän Lasten määrän suunnittelu on kasvanut aikaisemmasta Adoptioon suhtaudutaan kriittisesti Perheet vaikuttavat päätöseen avioliitosta Erityisesti naisen koskemattomuus avioliittoon asti on tärkeää	Perheen perustaminen on tarkoin säädeltyä

<i>culture and religion. Marriage is decided for them by family.”(B3)</i> <i>” Starting a family is so different again. Our marriage is usually agreed between our parents first. So we don’t have so much chance to meet our spouse before marriage. Maybe we meet once or twice” (B5).</i> <i>”Meillä ei saa koskea naista ennen naimisiin menoa. Meillä on tärkeä pitää huolta naisesta. Käytettyä käsipaperia ei kukaan halua uudelleen. Jos nainen ei ole neitsyt, harvoin kukaan haluaa häntä vaimoksi. Leskeksi jäänyt mies voi haluta. Meidän kulttuurissamme avioero on harvinainen, koska silloin naiselle käy tosi huonosti. Miehen elämään avioero ei vaikutta paljon.”(B1)</i>	Tuleva puoliso saatetaan tavata yksi tai kaksi kertaa. (B5) Läheisyys ennen avioliittoa on kielletty. (B1) Neitsyyden säilyttämisellä ennen avioliittoa suojataan naisia. (B1) Neitsyyden menettämisen jälkeen nainen ei ole haluttu toisten miesten puolesta. (B1) Leskeksi jäänyt mies voi ottaa ei neitsyt vaimon. (B1) Avioero on harvinainen. (B1) Avioerolla on negatiivinen vaikutus naisen elämään. (B1) Avioerolla ei ole paljon vaikutusta miehen elämään. (B1)	Avioeroa ei pidetä hyvänä	